

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

Kadınlar için
Spor ve Fiziksel Aktivite
Derneği *Kasfad*

II. KADIN VE SPOR ÇALIŞTAYI RAPORU

07 Aralık 2018

**Spor Alanında Kadınların Temsili:
Sorunlar ve Çözüm Önerileri**

**Ankara
Mart 2019**

Çalıştayı Düzenleyen Kuruluşlar

Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği

II. Kadın ve Spor Çalıştayı raporu, çalıştay katılımcılarının yürüttükleri tartışmaların bir ürünüdür. Raporda yer alan bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Çalıştay Raporunu Hazırlayanlar

Dr. Canan Koca - Dr. Pınar Öztürk - Dr. Feyza Meryem Kara
Dr. Merve Altun Ekinci- Dr. İrem Kvasođlu - Arş. Gör. Beyza Canbaz

II. Kadın ve Spor Çalıştayı, Hacettepe Üniversitesi Bilimsel ve Sanatsal Etkinlik Düzenleme desteği kapsamında Döner Sermaye İşletme Müdürlüđünün destekleri ile gerçekleştirilmiştir.

Çalıştay Sponsorları

II. KADIN VE SPOR ÇALIŞTAYI PROGRAMI

Tarih: 07 Aralık 2018

Mekan: Hacettepe Üniversitesi Mehmet Akif Ersoy Salonu, K Salonu, Beytepe Yerleşkesi, Ankara

09.00 – 09.30 Kayıt

09.30 – 10.00 **Açılış Konuşmaları**

10.00 – 10.30 **Davetli Konuşmacı**

Neşe Gündoğan “Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Cinsiyet Eşitliği Uygulamaları”

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) Genel Sekreteri

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Kadın ve Spor Komisyonu Üyesi

Dünya Olimpiyat Komiteleri (ANOC) Yönetim Kurulu Üyesi

10.45 – 12.00 **Panel: “Spor Dünyasında Kadın Olmak”**

Moderatör: Doç. Dr. Lale Orta Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Asil Özbay Gezgin - Akademisyen, Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Nevriye Yılmaz Galatasaray Kadın Basketbol Takımı Yardımcı Antrenörü

Sümeyye Boyacı Dünya ve Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonu

Yasemin Adar Dünya ve Avrupa Güreş Şampiyonu

12.00 – 13.00 Öğle Yemeği

13.00 – 14.15 **Oturum 1 Grup Tartışmaları: Sorunlar**

14.30 – 15.45 **Oturum 2 Grup Tartışmaları: Çözümler**

16.00 – 16.45 **Oturum 3 Grup Raporlarının Hazırlanması**

16.45 – 17.30 **Grup Raporlarının Sunumu & Kapanış**

Çalıştay Grupları

Çalışma Grubu 1 Antrenörlük

Çalışma Grubu 2 Beden Eğitimi

Çalışma Grubu 3 Hakemlik

Çalışma Grubu 4 Performans Sporuna Katılım

Çalışma Grubu 5 Rekreatif Fiziksel Aktivite

Çalışma Grubu 6 Spor Yönetimi

Prof. Dr. Canan Koca

Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneğini (KASFAD) “Herhangi bir amaç -serbest zaman, sağlık ve üst düzey performans- için spor ve fiziksel aktiviteye katılımda eşit fırsatlara sahip olmak her kadının hakkıdır” inancıyla, 2012 yılında kurduk. Hayalimiz, Türkiye’de her kadının ve kız çocuğunun eşit ve güvenilir ortamda spor yapabilmesini ve sporun her alanında temsil edilebilmelerini sağlayacak politikaların geliştirilmesi için alanın tüm paydaşlarıyla iş birliği yapabilecek bir platform geliştirebilirdi. Yıllar içinde bu platformun ismi Kadın ve Spor Çalıştayı oldu. Kadın ve Spor Çalıştayı, spor ve fiziksel aktivite alanını temsil eden hemen her kurumun ve sporun farklı pozisyonlarında yer alan kadınların temsiliyetiyle büyük bir organizasyona dönüştü.

I. Kadın ve Spor Çalıştayı Türkiye’de ilk defa Başkent Üniversitesi ve KASFAD iş birliğiyle, 1 Nisan 2016 tarihinde Başkent Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlendi. II. Kadın ve Spor Çalıştayı ise, Türkiye’de “Spor alanında kadınların temsili: Sorunlar ve çözüm önerileri” konusu temelinde kadınların ve kız çocuklarının sporun farklı alanlarında karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amacıyla 7 Aralık 2018 tarihinde Hacettepe Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirdik.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği tarafından yayınlanan uluslararası spor politika belgelerinde, spor alanında toplumsal cinsiyet eşitliği 5 stratejik alanda değerlendirilmektedir. Çalışma gruplarının alanları belirlenirken bu stratejik alanlar ve Türkiye’ye özgü koşullar dikkate alınmış ve 6 çalışma grubu farklı stratejik alanlara özgü sorunları ortaya koymuş ve çözüm önerileri geliştirmiştir. Farklı spor dallarından sporcular, antrenörler, hakemler, spor kulübü yöneticileri, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, beden eğitimi öğretmenleri, akademisyenler, spor psikologları, spor fizyoterapistleri, spor federasyonu temsilcileri, Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı temsilcileri gerek bireysel gerek kurumsal deneyimlerini paylaşarak güzel bir birliktelik ve işbirliği örneği sergilemişlerdir.

Her bir stratejik alana ait grup çalışmasını büyük bir özenle gerçekleştiren kolaylaştırıcılarımıza, raportörlerimize, TMOK’un toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını anlatarak bizlere umut veren sayın Neşe Gündoğan’a, öykülerini ve deneyimlerini bizlerle paylaşarak ilham olan panelistlerimize ve panel moderatörümüz sayın Doç. Dr. Lale Orta’ya, gönüllülerimize ve tüm katılımcılarımıza çok teşekkür ederim. Çalıştayı düzenlenmesinde, her türlü katkısı sunan, emek ve desteklerini esirgemeyen Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne, Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığına ve sponsorlarımıza, KASFAD’ın değerli üyelerine çalıştay düzenleme komitesi adına teşekkürlerimi sunarım. Başarılarıyla ülkemizin spor tarihine geçen; seslerini, sözlerini, hikâyelerini bizlerle paylaşan, çalışma gruplarındaki tüm spor insanlarına müteşekkirim. Onlar olmasa eşitlik mücadelemiz eksik kalırdı. Çünkü #bizbirliktegüçlüyüz!

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

II. KADIN VE SPOR ÇALIŞTAYI

07 Aralık 2018

Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi
Mehmet Akif Ersoy Salonu / Ankara

AÇILIŞ KONUŞMALARI

SAAT
09.30

DAVETLİ KONUŞMACI

SAAT
10.00

“Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Cinsiyet Eşitliği Uygulamaları”
NEŞE GÜNDOĞAN

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Genel Sekreteri
Uluslararası Olimpiyat Komitesi Kadın ve Spor Komisyonu Üyesi
Dünya Olimpiyat Komiteleri (ANOC) Yönetim Kurulu Üyesi

MODERATÖR
DR. LALE ORTA

İlk FIFA Kokartlı Kadın Hakem
İlk Kadın Futbol Antrenörü ve Maç Spikeri
Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı

YASEMİN ADAR

2016-2017-2018 Avrupa Güreş Şampiyonası-Altın Madalya
2017 Dünya Güreş Şampiyonası-Altın Madalya
2018 Mustafa V. Koç Spor Ödülü

SÜMEYYE BOYACI

2018 Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonası-Altın Madalya
2018 Açık Yüzme Dünya Şampiyonası-Altın Madalya

ASİL ÖZBAY

Motosikletiyle dünyayı dolaşan gezgin
Akademisyen, Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

NEVRİYE YILMAZ

Galatasaray Kadın Basketbol Takımı Yardımcı Antrenörü
Avrupa Olimpiyat Komitesi Sporcu Komisyonu Üyesi

PANEL

“Spor Dünyasında Kadın Olmak”

SAAT
10.45

İletişim

Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi 06800 Beytepe/Ankara
Telefon: +90 312 297 6890 Faks: +90 312 299 2167

Web: www.sporbilimleri.hacettepe.edu.tr E-Mail: pinarozturk@hacettepe.edu.tr

Kadınlar için
Spor ve Fiziksel Aktivite
Derneği *Kasfad*

Davetli Konuşmacı

NEŞE GÜNDOĞAN

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Genel Sekreteri

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), bugün dünyada kadın spor politikalarının öncülüğünü inanılmaz bir aktivist yaklaşımla gerçekleştiriyor. IOC hem tüzüğü hem de uluslararası organizasyonlardaki aktif rolü bütün olimpiik organizasyonlardaki kadın sporcu sayısını neredeyse %50'ye getirdi. Bu sadece dünyada değil, Türkiye'de de kadın sporcu sayılarımızın artmasını etkiledi. Bugün kadın sporcu sayımızın artması, kız çocuklarının spora katılımı ve onların geleceğe yönelik

kendilerine sportif açıdan hedefler koyması anlamında çok büyük önem taşıyor. Diğer taraftan kadınların sporun diğer alanlarında da sayılarının artırılması doğrudan Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin hedef çalışmalarından bir tanesidir. Benim de Avrupa temsilcisi olarak içerisinde yer aldığım "IOC Gender Equality Review Project" raporunda bu konuda neler yapılması gerektiğini ele aldık ve sporla ilgili tüm paydaşlara görev verdik. Bu çalışmaların yansımalarının uluslararası federasyonlara ardından da bizim ulusal federasyonlarımıza yansıdığını göreceğiz.

TMOK'a gelince; biz TMOK olarak hem hedefimiz hem söylemlerimiz hem de aksiyonlarımızla aslında kurumsal iyi yönetim ilkeleri ve kültürünü benimsemeye, tüm aksiyon planlarımızda kullanmaya çalışıyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliği de bu iyi yönetim uygulamalarından bir tanesi. TMOK'un toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamaları kapsamında her alanda neler yaptığımızdan bahsedeceğim.

Yönetim kuruluna seçildiğimde tek kadın üyeyken bugün bu oran %27'ye ulaştı. Bunun dışında şu anda tüm kurullarımızda, komisyonlarımızda kadın temsilcinin olmadığı hiçbir oluşum yok. Benimsediğimiz aktivist yaklaşımla sporcuların sorunlarını, görüşlerini dile getirmesi için oluşturduğumuz sporcu komisyonlarına bütün olimpiik federasyonlarımız sporcu komisyon temsilcisi olarak bir kadın bir erkek seçecekler dedik. Şu anda TMOK'un sporcu komisyonunun %50'si kadın %50'si erkeklerden oluşuyor. Burada önemli olan girişimde bulunmak. Hiç bir şekilde cinsiyet eşitliğinin göz ardı edilmesine tahammül göstermiyoruz. İşe alımlarda cinsiyet eşitliğini gözeterek işe alıyoruz. Eşit işlerde çalışan erkek ve kadın personelimize mutlaka eşit ücret ödüyoruz ve onların kariyer gelişimleri için beceri programlarına hem yurt içinde hem yurt dışında kurslara katılmalarını sağlıyoruz. Bahsetmek istediğim önemli konulardan biri de esnek çalışma modeli. Esnek çalışma modeli, TMOK'un özellikle çalışan annelerin iş sorumlulukları ve gündelik yaşamları arasında denge kurmasına katkı sağlamak ve kariyerlerine devam etmelerini sağlamak amacıyla gerçekleştirdiğimiz bir model.

TMOK olarak yarattığımız kaynaklarla, bir STK olarak ve IOC'nin temsilcisi olarak, sporcu ve antrenör destek programlarımız var. Sporcu destek programlarımız için örnek vermek gerekirse 2012'den 2018'e kadar olan dönemde, oranlara baktığımızda sağladığımız burs oranları, finansal destek oranında % 49'unu kadın sporcularımıza sağlamışız. TMOK olarak antrenörlerimizin teknik gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirdiğimiz antrenör destek programlarında, federasyonlarımızdan aday kadın antrenör gösterilmemişse, finansal destek sağlamıyoruz. Bugün artık TMOK'un düzenlediği antrenör seminerlerinde kadınların olmadığı antrenör semineri yok. Bizim vereceğimiz finansal desteklerde kadınları ve erkekleri de destekleyen bir sistemimiz var. Olimpiyat Komitesi'nin faaliyetler açısından odak noktası olan sporcularımız ile ilgili destek programlarımızda onların başarılarına, onların tanıtılmalarına, onların rol model olarak daha iyi yetişmelerine ve kariyerlerine katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Yine bir diğeri de çocuklara ve gençlere yönelik projelerimiz. Eğer biz tabana dokunmazsak, sadece yukarıda elit sporcu ile kalırsak maalesef ikisinin bağlantısını kurma imkânımız yok. Biz eğer kız çocuklarımızı spora daha fazla yönlendirmezsek, kadın hakemlerimizi, kadın antrenörlerimizi artırmazsak, onların yukarı çıkmasını desteklemezsek biz bir yere gidemeyiz. Mühim olan bunlarla ilgili aksiyon planları.

TMOK olarak kariyer desteği ve özellikle kadın sporcularımızın her alanda desteklenmesi ve güçlendirilmesi ile ilgili kariyerine devam etmek, antrenör, hakem ya da yönetici olarak görev almak isteyen kadın sporcularımıza mutlaka destek veriyoruz. Üniversiteler de paydaşlarımızdan bir tanesi. Olimpiyat Komitesi olarak her sene Spor Bilimleri Fakültelerinden 4 stajyer alıyoruz ve bu konuda da mutlaka cinsiyet eşitliği gözetiyoruz. Türkiye'nin uluslararası arenada Türk sporunun çıkarlarını koruması için hem kadınlarımızın hem erkeklerimizin sayısını artırmamız gerekiyor. O nedenle bu görevlere gelebilecek liderlik özelliği olan, özgüveni yüksek, kendini geliştiren kadın ve erkek yöneticilerimizin, hakemlerimizin, teknik delegelerimizin de desteklenmesi bizim için çok önemli.

Son olarak ödüller konusuna geldiğimizde, kadın ve spor alanında çalışan, ilham veren, başarılı ve gelecek vaat eden kadınlarımızı mutlaka gözetmemiz, onları ilgili platformlarda aday göstermemiz gerekiyor. Bunlar bizim düşünebildiklerimiz, kendi görevlerimiz veya iş birliği yaptığımız paydaşlarımız ve gözlemlerimiz çerçevesinde yaptığımız faaliyet ve girişimlerdi. Nüfusumuzun yarısını teşkil eden kadınlarımızın spora erişimlerini artırmak, kadın sporcumuzun sayısını artırmak, onların kariyerlerine destek olmak, kadınlarımızın sporun her alanında varlığını artırmak için hepimizin iş birliği içerisinde çalışması, sinerji yaratması gerekiyor. Bunu yaratırken de kesinlikle sorgulamaktan, düşüncelerimizi dile getirmekten, savunmaktan, takip etmekten, birer katalizör olmaktan ve aramıza ilham verici yeni aktivistleri kazandırmaktan hiç vazgeçmemeliyiz diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

PANEL

“Spor Dünyasında Kadın Olmak”

Moderatör: Doç. Dr. Lale Orta

İlk FIFA Kokartlı Kadın Hakem

İlk Kadın Futbol Antrenörü ve Maç Spikeri

Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı

“Türkiye, sporda arzuladığı noktalara, mevcut spor ortamlarının kadın ve erkek eşitliğinin sağlandığı ve gerçekten bu işi yapacak; alandan gelen kişilerin demokratik olarak ve liyakatlerine göre seçildiği ortamlara dönüştürülmesiyle ulaşabilir. Kadının olduğu yerde başarı daha kalıcı olacaktır. O yüzden kadın yönetici sayılarının mutlaka artırılması ve eşitlik sağlanana kadar da kota verilmesi gerekiyor. Devletin desteği olmadan, yönetmelikler, yasalar ve belirli kurallar konulmadan değişim kolay olmayacaktır. Ama biz sessiz olmamalıyız; her fırsatta birlik olarak Türk sporuna hizmet etmeliyiz. Bu anlamda da, dışarda kalan değerli insanların sisteme dahil edilmesi, kadın yönetici, kadın sporcu, kadın antrenör ve kadın hakem sayılarının artırılması için çalışmalar yapılması, eksik olan noktaların tespit edilmesi, onların giderilmesi için çözüm önerileri üretilmesi ve bu konuda projeler geliştirilmesi gerekmektedir.”

Asil Özbay

Motosikletiyle dünyayı dolaşan gezgin
Akademisyen, Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

“Bir kadın olarak neler yapılabileceğini göstermek ve özgür bir kadının görünürliğini sağlamak çok değerli geliyor. Bu anlamda rol model kadınların küçük yaştaki kız çocuklarına ilham olabilmesini, onlarla buluşmasını önemsiyorum. Özellikle ilkokul çağındaki çocuklara ulaşmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bunu bir projeye dönüştürdüm. Okullarda çocuklarla buluşup, erkeklerin arenası olarak algılanan motosiklet dalında bir kadının var olabileceğini ya da başarılı olabileceğini ilk ağızdan anlatıyorum. Kadınlara özgürlük yakıştığını çocuklara tek tek anlatmak, beni mutlu ediyor.”

Nevriye Yılmaz

Galatasaray Kadın Basketbol Takımı Yardımcı Antrenörü
Avrupa Olimpiyat Komitesi Sporcu Komisyonu Üyesi

“Spor dünyasında kadınlar olarak yalnızız. Kadınlar kendi mücadelesini kendileri veriyor. Sporcu olmak ve ülkesini temsil etmek isteyen, bu yönde hayal kuran çok sayıda kız çocuğu var. Ancak birçoğu da imkanlardan yoksunlar. Biz kadınlar olarak bu yolda onlara destek olmazsak, yalnız kalacaklar. Bu nedenle onlar için mücadele etmeye devam ediyorum.”

Sümeyye Boyacı

2018 Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonası-Altın Madalya
2018 Açık Yüzme Dünya Şampiyonası-Altın Madalya

“Bunu her konuşmamda, her katıldığım yerde üstüne basarak söylüyorum: Gerçek engeller ve engelliler, bizim karşımıza çıkartılan zorluklar ve bu zorlukları çıkaran kişilerdir. Cumhuriyet tarihimizin ilk kadın Avrupa Şampiyonu oldum. 2020 Tokyo’daki hedefim ise yüzmede Olimpiyat Şampiyonu olan ve madalya alan ilk sporcu olmak. Ben bir ilk olmak istiyorum. Çok yoğun ve zor şartlarda çalışıyoruz ama sevdiğin zaman her şeyin üstesinden gelebiliyorsun.”

Yasemin Adar

2016-2017-2018 Avrupa Güreş Şampiyonası-Altın Madalya
2017 Dünya Güreş Şampiyonası-Altın Madalya

“Kadınlardan güreşçi olmaz, sen neden bu güreşi yapıyorsun, bırakmalısın, elinin hamuruyla erkek işine karışıyorsun gibi yaklaşımlar çok oluyor. Ama ben bunların hepsine kulağımı tıkadım ve duymamazlığa gelerek Avrupa ve Dünya Şampiyonu oldum. Bu başarılarından sonra, kız çocuklarının güreşe olan ilgisi çok ivme kazandı. Ve ben de benim yaşadığım zorlukları ve eleştirileri onlar almasın, yaşamasın diye mücadele ediyorum.”

ÇALIŞMA GRUPLARI SORUN ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ANTRENÖRLÜK ÇALIŞMA GRUBU

Moderatör: Prof. Dr. Ayşe Kin İşler - Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

SORUNLAR

“Bir kadınla antrenörlük görüşmesi için aynı masaya oturmam”¹

1. Kadınların antrenörlük mesleklerini icra etmeleri için fırsatların az olması

- Hemen hemen tüm spor dallarında kadın antrenörlerin sayısının erkek antrenörlerden daha az olması.
- Federasyonlar ve spor kulüpleri tarafından kadınlara antrenörlük mesleklerini icra edebilmeleri için fırsat verilmemesi.
- Antrenör olarak mezun olan kadınlara, çoğunlukla memur kadrosuyla atanarak bakanlıkta masa başı görevler verilmesi. Antrenörlük kadrosuyla atananların dahi masa başı çalıştırılması ve mesleklerini aktif bir şekilde icra edememesi. Bu durumdaki kadın antrenörlerin yasal haklarının belli olmaması.
- Kadın sporcuların fazla olduğu voleybol branşında dahi kadın antrenörlerin sayısının çok az olması. Kulüplerde kadın antrenörlerin çok az istihdam edilmesi.
- Bazı spor dallarında antrenörlüğün performans ve başarıyla değil, cinsiyete göre değerlendirilmesi.
- Kadın antrenörlerin her düzeyde görev yapmalarına izin verilmemesi. Örneğin hentbolda, kulüpler düzeyinde kadın baş antrenörlere görev verilmemesi.
- Üst düzey başarılı kadın antrenörlerin hak ettiği bir şekilde istihdam edilmemesi, yönetim kademelerinde kayırmacılığın hakim olması.
- Bazı sporların (halter, boks, güreş, futbol) erkek sporu olarak görülmesi ve bu nedenle hem kadın sporcu hem de kadın antrenör sayısının çok az olması.
- Futbol kulüplerinin kadın antrenörlere istihdam alanı yaratmaması. Futbol antrenörü kadınların, mesleklerini icra edememesi.
- Kadınların sadece antrenörlük mesleğini icra ederek geçimlerini sağlama olanağına sahip olmaması.

¹ Bir antrenörün aktardığı kulüp yöneticisinin ifadesi.

2. Üst kademe antrenörlükte yaşanan sorunlar

- Kadınların baş antrenör ve/veya teknik direktör pozisyonunda çok az temsil edilmesi. Bazı spor dallarında bu pozisyonda görev alan kadın antrenörlerin hiç olmaması.
- Kadınların baş antrenör ve teknik direktör olabilmek için, erkeklerle aynı olanaklara sahip olmaması.
- Kadın antrenörlerin kademe yükselmesinde ya da milli takım antrenörlüğüne seçilmesinde cam tavan etkisinin olması.
- Kadın antrenörlerin, başarılı bir özgeçmişe sahip olmasına rağmen, yöneticiler tarafından teknik direktör olarak görevlendirilmemesi.
- Kadın antrenörlerin, teknik direktör belgesine sahip olmasına rağmen, kulüp içinde ya da milli takım düzeyinde görevlendirilmemesi.
- Kadın antrenörlerin çoğunlukla yardımcı pozisyonda çalıştırılması.
- Kadın takımlarında çoğunlukla teknik direktör olarak erkek antrenörlerin çalıştırılması. Örneğin, yüzmede, halterde, voleybolda ya da futbolda teknik direktörlerin çoğunlukla erkeklerden oluşması.
- Bazı federasyon seçimlerinde kulüpler bazında yapılan oylamada, antrenörlük mesleğinin pazarlık konusu yapılabilmesi ve bu nedenle siyasi gruplaşmanın çok etkili olması (örn., “oy veririm fakat benim antrenörümü 5. kademe antrenör yapacaksın” diyen kulüp yöneticilerinin varlığı). Siyasi gruplaşmayı kadınların aşamaması.
- Erkek antrenörlerin hemen hemen tüm branşlarda kadın sporcuları/takımları çalıştırma olanaklarının olmasına karşılık kadınların erkek sporcuları/takımları çalıştırma olanaklarının daha kısıtlı olması ya da hiç olmaması. Örneğin halter, futbol, hentbol gibi takımların kulüplerinde erkek sporcuları kadın antrenörlerin çalıştırmaması. Cimnastikte ise erkek sporcuyla çalıştıran kadın antrenörlerin sayısının çok az olması.
- Teknik kurullarda konuşulanların kadın antrenörlere aktarılmaması, bilgi aktarımında eksikliklerin yaşanması.
- Milli takım düzeyinde kadın antrenörlerin sayısının çok az olması. Bazı spor dallarında ise hemen hemen hiç olmaması. Hentbolda, voleybolda ya da tenis spor dallarında milli takım düzeyinde kadın antrenörlerin görev alamaması.
- Kademe ilerlemesi için belirli bir maç sayısını doldurmak ve maçlarda baş antrenörlük yapmak gerekiyor. Ancak, kadınların, daha az milli takım antrenörü olduğu ve daha az maça çıkabildiği için, dezavantajlı konumda yer alması.
- Milli takımda görev alan kadın antrenörlerin aktif olarak rol almasının ve teknik kurul içerisinde söz sahibi olmasının engellenmesi. Kadınlara özgü sorunlara çözüm bulan bir rol verilmesi.

3. Antrenörlük mesleğinin cinsiyetlendirilmesi ile ilgili sorunlar

- Kadın antrenörlerin, başarılarına bakılmaksızın çeşitli önyargılarla (örn., güçsüz, anne, tam zamanlı çalışamaz, hamile kalır, izin ister) karşı karşıya kalması.
- Kadınların, evlendiklerinde antrenörlüğü bırakmak zorunda kalması. Evli kadın antrenörlere eşinin nasıl izin verdiğinin sorulması.
- Annelik rolünün, antrenör kimliğinin önüne bir engelmiş gibi koyulması. Anne olunca antrenörlüğü bırakmak zorunda kalan birçok kadının olması.
- Toplumsal cinsiyetlendirilmiş birçok ön yargının hakimiyeti. Örneğin güreş alanında, erkek egemen bakış açısından kaynaklanan “5. Kademe antrenör olsan ne olacak?” gibi soruların sorulması.
- Kadınların toplumsal olarak kendilerine yüklenen çok sayıdaki rolleri nedeniyle bir baskı yaşamaması. Bu nedenle bazı kadınlar için kariyer gelişiminin bir öncelik olamaması.
- Kadın antrenörlerin spor dalına göre toplumsal cinsiyetlendirilmiş ön yargılarla karşılaşması. Erkek sporcularla çalışan kadın antrenörlerin ise sürekli gözlem altında tutulması.
- Bazı spor dalları erkeklerin alanı olarak görüldüğü için kadın sporcu sayısının çok az olması. Böyle olunca da antrenör olabilecek kadın sayısının da azalması.
- Üniversitelerin Spor Bilimleri Fakültelerine başvuran kız öğrencilerin sayılarının az olması. Bu fakültelerin kadın kontenjanlarının erkeklerle kıyasla daha az olması.
- Kadın antrenörlerin kulüp içerisinde yer almasının istenmemesi.
- Kadın antrenörlerin kendilerini kabul ettirmek ve antrenör olarak çalışabilmek için çok fazla mücadele etmek zorunda kalması. Bu durumun hemen hemen tüm spor dallarında yaşanması (örn., güreş, boks, voleybol).
- Alanda kadınların varlığının kabul edilmesinin, kadınların mücadele etmesine bağlı olması.
- Kadınlar için antrenörlüğün ek iş olarak tarif edilmesi. Kadınların sadece antrenör olarak geçimlerini sağlamasının, erkeklerle göre daha zor olması.
- Erkeklerin daha kuvvetli olduğu algısının çok hâkim olması. Tenis gibi spor dallarında “Kadınsınız, gücünüz yetmez” ifadelerin varlığı.
- Kadın antrenörlerin erkekler tarafından dışlanması.
- Bazı spor dallarındaki (örn., tenis) kulüplerin kadın antrenörleri cinsiyetinden ve kıyafetinden dolayı “vitrin” olarak çalıştırmak istemesi.
- 81 ilin gençlik hizmetleri ve spor il müdürlerinin hepsinin erkek olması. Yönetimsel olarak kurullarda kadınların yer alamaması. İl müdürleri olarak atananların spor alanında çalışan kadınlara (antrenör, uzman vb.) yönelik önyargılarının olması.
- Bazı ailelerin tacizden endişe ettikleri için kız çocuklarını erkek antrenörlerle çalıştırmak istememesinden dolayı kadın antrenörlerin varlığı çok önemli olsa da, kadın antrenörlere istihdam sağlanmaması.
- Medyada kadın antrenörlerin görünür olmaması. Medyada rol model kadın antrenörlere ilişkin haberlerin yapılmaması.

4. Kadın antrenörlerin itibarsızlaştırılması sorunu

- Kadın antrenörlerin mesleki pozisyonlarının küçümsenmesi.
- Kadın antrenörlerin, federasyon kurulları/teknik ekip tarafından “abla/anne” olarak görülmesi. Sporcuların ailelerinin dahi kadın antrenörlere “abla” gözüyle bakması.
- Kadın ve erkek antrenörlerin çocuklarla ilişkisinin farklı olduğunun düşünülmesi. Örneğin ağlayan bir çocuk olursa kadın antrenöre ‘hocam sen anlarsın, bir ilgilenen’ denilmesi.
- Milli takımlarda çalışan kadın antrenörlere dahi kız çocuklarıyla ilgilenme ve onlara ablalık yapma görevinin yüklenmesi.
- Bazı spor dallarında (örn., voleybol) alt yapılarda kadın antrenörlere görev verilse dahi sayılarının çok az olması ve küçük yaştaki sporcularla ilgilenme (örn., giydirme, servise bindirme) görevinin yüklenmesi.
- Futbolda aynı kademe antrenör olsalar bile erkek antrenörlerin kadın antrenörlere ‘oyuncum eksik sen oyna’ diyebilmesi. Antrenörlük görevinden ziyade oyuncu olarak görev yapmasının istenmesi. Dolayısıyla erkek antrenörlerin daha tecrübeli olarak görülmesi ve kadın antrenörlerin küçümsenmesi.
- Türkiye Futbol Federasyonunun kadın kulüplerinde sahaya çıkarken bir kadın yönetici ile çıkma şartına istinaden erkek kulüp başkanlarının ablalarına, annelerine, akrabalarına lisans çıkartarak onları yönetici olarak sahaya çıkartması. Kadın yöneticinin ve kadın antrenörün görevinin küçümsenmesi.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Kadınların antrenörlük mesleklerini icra etmelerinde eşit fırsatların oluşturulmasına yönelik öneriler

- Antrenörlük görevi liyakata göre verilmeli. Siyasi kamplaşma, federasyon içi gruplaşma gibi saflara katılım ya da cinsiyet belirleyici olmamalı.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı kadınların antrenör olabilmesi için önlemler ve teşvikler geliştirmeli. Örneğin gençlik merkezlerindeki antrenör kadrolarına kadın kadrosu zorunlu hale getirilmeli.
- Federasyonların her kademesinde liyakata göre kadın antrenör olması zorunlu hale getirilmeli.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile bütünleşerek federasyonların bünyesinde en az yüzde 40-50 oranında kadının istihdam edilmesini güvence altına almalı. Bürokrasiyle önce çözüm sağlanmalı.
- Federasyonlar, belediyeler, kulüpler kendi bünyelerinde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik uygulamalar geliştirmeli.
- Devlet, kurumlarını teşvik etmeli ve alt kesimdeki kulüpleri desteklemeli. Böylece alt kesimdeki kadınlar da spora dahil olabilir.
- Kadınların ve erkeklerin antrenörlük mesleğini icra etmeleri için gerekli olan eşitlik sağlanana kadar kadın antrenörlere pozitif ayrımcılık uygulanmalı.

- Kulüpler desteklenmeli ve kadın antrenör çalıştırma zorunluluğu getirilmeli.
- Kurumlarda masa başı çalıştırılan kadın antrenörler, antrenörlük mesleklerini aktif olarak icra edebilme fırsatına sahip olmalı.
- Federasyonlar, toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığına yönelik takımların açıldığı projeler geliştirmeli. Bu takımlarda kadın ve erkek antrenörler birlikte çalışmalı.
- Türkiye'nin bütün bölgelerinde antrenörlük eğitimleri/kursları açılıp kadınlar teşvik edilmeli. Ulusal master koç gibi projeler geliştirilmeli ve bu projelere kadınların katılımı sağlanmalı.
- Türkiye Futbol Federasyonu daha fazla takımın kurulmasını ve kadınların erkek kulüplerinde de antrenör olabilmesini desteklemeli. Ayrıca kadınların futbol antrenörü olabilmesi için gerekli olan koşulları iyileştirmeli ve düzenlemeli.
- Türkiye Futbol Federasyonu kadın takımlarında sahaya çıkarken şart koştuğu kadın yönetici bulundurma zorunluluğunun yanı sıra müsabaka sırasında sahada bir kadın antrenör bulundurma şartı getirmeli.
- Antrenör olarak başvurulunca kadınlara sıra gelmiyor deniyor. Burada pozitif ayrımcılık yapılabilir. Erkekler daha çok maça çıkabildikleri için daha çok puana sahipler, bu yüzden de antrenörlük kurslarına kadınlar gidemiyor. Bu puanlama sistemi değiştirilmeli.
- Çocuklara yönelik uygulanan spor projeleri daha nitelikli olmalı ve kadın antrenörler de erkek antrenörlerle birlikte bu projelerde istihdam edilmeli.
- Federasyonların ve milli takımların teknik kurullarında kadınlar yer almalı. Teknik kadrolarda kadın olursa antrenörlere yönelik önem artar.
- Kadın antrenörlerin sorunlarına yönelik çözümlerin geliştirileceği çalıştaylar düzenlenmeli ve bakanlık/federasyon temsilcilerinin bu çalıştaylarda yer alması sağlanmalı.
- Kadın antrenörler derneği kurulmalı. Bu derneğin il düzeyinde şubeleri olmalı.
- Antrenörlerin niteliğinin takibi için kontrol mekanizmaları olmalı.
- Antrenörler mesleklerini icra edebilmeleri ve başarılı sporcu yetiştirebilmeleri için (kulüplerden milli takım düzeyine kadar) gerekli desteği görmüyor. Bu durumdan en çok, daha az istihdam edilen kadın antrenörler olumsuz etkileniyor. Antrenör yönetmeliği antrenörleri destekleyici bir şekilde değiştirilmeli.
- Medya kadın antrenörlerin mesleki icraatlarına daha fazla yer vermeli. Rol model kadın antrenörlerin medyada daha fazla görünür olması sağlanmalı.

2. Üst kademe antrenörlükte yaşanan sorunlara yönelik öneriler

- Üst düzey antrenör olmak için kadınlar ve erkekler eşit koşullara sahip olmalı.
- Bireysel mücadeleyle kazanılan lisanslar yerine, adaletli bir antrenör lisans programı temelinde kadınların ve erkeklerin eşit koşullarda yarıştıkları programlar düzenlenmeli.
- Kadın antrenörlerin üst düzey antrenör olabilmesi için özel önlemler alınmalı.
- Milli takımlarda ve kulüplerde üst düzey kadın antrenör çalıştırma zorunluluğu olmalı.
- Özellikle milli kadın sporcuların yer aldığı her klasmanda bir kadın antrenörün çalışması zorunlu hale getirilmeli.

- Federasyonlarda teknik kurullarda kadınlar görev almalı. Üst kademelerde de kadınlar yer almalı . Görevlendirme, atamayla olmalı.
- Üst kademe antrenör olabilmek için kadınlar mücadele etmeli ve eşitsizliklere karşı yılmamalı.

3. Antrenörlük mesleğinin cinsiyetlendirilmesi ile ilgili sorunlara yönelik çözüm önerileri

- Spor kültürü değişmeli. Sporun erkeklere ait bir alan olduğu algısı yıkılmalı.
- Antrenörlüğün “yönetmek” olduğu algısı yerleşmeli, antrenörler cinsiyetleri temelinde değerlendirilmemeli.
- Kadınlık ve annelik kimliği üzerinden kadın antrenörlerin tariflenmesine izin verilmemeli.
- Kadın sporcu sayısının artması ve spor alanında daha çok kadının yer alması için kız çocuklarının spor yapmasına yönelik destekler geliştirilmeli. Ailelere eğitim verilmeli. Medyanın bu eğitimlerdeki rolü güçlendirilmeli.
- Kadınların antrenörlük mesleğine yönelmesinde ailelerin desteğinin artması sağlanmalı.
- Kadın sporcu sayıları arttırılmalı. Böylece hem antrenörlerin istihdam alanları çoğalır hem de antrenör adayı sporcular yetişebilir.
- Antrenmanların okul çıkışı/mesai sonrası olması bazı kadın antrenörler için problem olabiliyor, bu nedenle hem sporcular hem de antrenörler için daha iyi planlamalar yapılmalı.
- Kadınlar için antrenörlük daha cazip hale getirilmeli.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı düzeyinde antrenörlere ilişkin toplumsal cinsiyete duyarlı istatistiki bilgiler tutulmalı ve kamuoyu ile paylaşılmalı.

4. Kadın antrenörlerinin itibarsızlaştırılmasının önüne geçilmesine yönelik öneriler

- Kadın antrenörlerin sayısı artmalı.
- Kadın antrenör “antrenör” olarak görülmeli. Abla olarak değil.
- Kadın antrenör sayısının artmasının önemli bir koşulu kadın sporcu sayısının artması. Kız çocukların ve kadınların spora katılımı için hükümet programı geliştirilmeli. Kadın sporculara ve genelde kadın sporuna yönelik medyada programlar yapılmalı.
- Antrenörlük mesleğinin ve antrenörün tanıtımı yapılmalı. Sporcuların başarısına katkı sunan antrenörler tanıtılmalı. Böylelikle başarılı kadın antrenörlerin de görünürlüğünün artmasına fırsat tanınmalı.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı ve federasyonlar başta olmak üzere tüm personele toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmeli.
- Kadın antrenörler mesleklerini yerine getirebilmelerini engelleyen zorluklara karşı daha mücadeleci ve talepkar olmalı.

BEDEN EĞİTİMİ ÇALIŞMA GRUBU

Moderatör: Doç. Dr. Deniz Hünük - Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

SORUNLAR

1. Beden eğitimi dersinin niteliğini etkileyen idari ve yapısal sorunlar

- Beden eğitiminde kapsayıcı eğitimin ve özellikle kız çocuklarının derse aktif katılımının sağlanmasında dersin okul yönetimi tarafından nasıl algılandığı önemli bir etkiye sahiptir. Okul idaresinin beden eğitimi dersine yönelik ilgisiz tutumu, idarenin hâkim eğitim vizyonu ve beden eğitimi öğretmenlerine yönelik desteğin olmaması beden eğitimi derslerinin verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca bu olumsuz tutumun, beden eğitiminin okul içerisindeki statüsünü olumsuz etkilemesi.
- Okul yöneticilerinin beden eğitimi öğretmenlerinden beklentilerinin sadece okul takımlarının galibiyeti/performansı olmasından kaynaklı, bazı kız çocuklarının dışarıda kalması.
- Genelde bütün öğrencilerin ve özelde kız çocuklarının beden eğitimine katılımı devlet okullarına kıyasla özel okullarda daha fazladır. Devlet okullarında fiziksel etkinlik alanlarının ve aktiviteler için malzemelerin yetersizliğinin öğrencilerin devlet okullarındaki beden eğitimi derslerine aktif katılımını olumsuz etkilemesi.
- Öğrencilerde spor kültürünün ve toplumsal cinsiyet bakış açısının şekillendiği ilkökul döneminde beden eğitimi derslerini, beden eğitimi öğretmenlerinin yerine sınıf öğretmenlerinin işlemesi.
- Sınıf öğretmenlerinin akademik kaygıyı ön planda tutarak sporu ardıllaştırmasına bağlı olarak, bu durumun ortaokul ve lise dönemlerinde öğrencilerin beden eğitimi derslerine aktif katılımını olumsuz etkilemesi.

- Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı her yaş grubunda içerik olarak hem kız hem de erkek öğrencilerin derste aktif olmasını gerektirecek, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından örnek bir program olmasına rağmen, birçok beden eğitimi öğretmenin derslerinde performans ve spor temelli bir ders işlemeleri sebebiyle kız öğrencilerin derse yeterince aktif katılmaması.
- Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yer almasına rağmen, beden eğitimi ve spor derslerinde yeni ve farklı spor dallarının tanıtılmaması. Kız çocuklarının spora ilgi düzeyinin ve katılımının düşük olduğu ülkemizde, mevcut spor dallarına yönelik deneyimi olmayan kızların da derse aktif katılmaması.
- Erkek öğrencilerin daha aktif olduğu spor dallarının bu derslerde ön plana çıkarılmasının kız öğrencilerin derse aktif katılımını olumsuz etkilemesi.
- Beden eğitimi öğretmen yeterlilikleri ve niteliklerinin düşük olması, tüm çocukları dahil edebilecek mesleki bilgi yoksunluğunun kız öğrencilerinin beden eğitimi ve spora aktif katılımını olumsuz etkilemesi.
- Öğretmenler için geliştirilen toplumsal cinsiyet eşitliği projelerinde beden eğitimi alanının neredeyse hiç yer almaması.
- Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerde kapsayıcı eğitim ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularına yer verilmemesi.
- Beden eğitimi öğretmeni yetiştiren üniversite bölümlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilgilerin yer alabileceği bir dersin yer almaması. Bir de bundan dolayı beden eğitimi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığının yetersiz olması.

2. Beden eğitimi dersine aktif katılımı etkileyen ekonomik ve sosyal sorunlar

- Düşük sosyo-ekonomik kesimlerden gelen kız öğrencilerin, beden eğitimi ve spor derslerinde daha az aktif katılım göstermesi.
- Ailelerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olması ve ailenin spora yönelik yetersiz/olumsuz bakış açısının, kız çocuklarının beden eğitimi dersine aktif katılımını olumsuz yönde etkilemesi.
- Beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersi bağlamında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olmasının kız çocuklarının derse aktif katılımını olumsuz yönde etkilemesi.
- Bazı beden eğitimi öğretmenlerinin, kız çocuklarının beden eğitimi dersine aktif katılmamasını bir problem olarak görmemesi. Bu durumu daha çok kız çocuklarının spora ilgisiz olması olarak yorumlaması ve onların katılımını sağlamak için bir girişimde bulunmaması.
- Aynı il sınırları içinde olsa dahi, farklı coğrafi ve siyasi bölgelerde, bölgenin yapısına göre kız öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine aktif katılımlarının olumsuz anlamda farklılık göstermesi.
- Türkiye’de sporda erkek egemenliğinin olması ve beden eğitimi derslerinde uygulaması yapılan spor dallarının cinsiyetlendirilmiş olması kız çocuklarının derse katılımını olumsuz etkilemesi. Örneğin, futbolun ağırlıklı olarak işlendiği derslerde kız öğrencilerin aktif olamaması ve aktif olmaları için önlem alınmaması.

- Sporda hakim olan cinsiyetçi dilin, beden eğitimi alanında da sıklıkla kullanılması.

3. Beden eğitimi dersine aktif katılımı etkileyen bireysel sorunlar

- Medyada ve toplumda kadın bedeninin inceliğine/zayıflığına yönelik mesajların çok fazla olması. Bu mesajların kız öğrencilerin olumsuz fiziksel benlik algısı geliştirmelerine sebep olması.
- Kız öğrencilerin beden eğitimi ve spor alanındaki yeterliklere yönelik özgüven ve öz yeterlik algılarının düşük olması. Bundan kaynaklı çekinme ve utanma duygusu yaşamalarının beden eğitimi ve spor derslerine aktif olarak katılımlarını olumsuz etkilemesi.
- Öğrencilerin sınav sisteminin yaratmış olduğu baskıyı taşımalarından kaynaklı sınıf ilerledikçe beden eğitimi dersine aktif katılımlarının giderek azalması.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sporda yarattığı dezavantajların, kız çocuklarının beden eğitimi ve spor dersi uygulamalarında eşitsizlik yaratması. Örneğin; aktivite uygulamalarında ayrışmanın erken yaşlarda başlaması, kız öğrencilerin fiziksel temas gerektiren oyunlardan kaçınması.
- Lise düzeyindeki kız öğrencilerin estetik kaygıları (örneğin, tırnağım kırılır, saçım bozulur vb.) sebebiyle beden eğitimi ve spor dersine aktif katılım göstermemesi.
- Kız öğrencilerin, ergenlik çağına girmeleri ile yaşamaya başladıkları fizyolojik ve davranışsal değişikliklerin, beden eğitimi ve spor dersine aktif katılımlarını olumsuz etkilemesi.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Kız çocuklarının beden eğitimi ve fiziksel aktivite yaşantısının artırılmasına yönelik çözümler üretilmeli

- Spor ve fiziksel aktiviteye katılımın çocuk ve gençlerin yaşamına bütünlüklü katkısı konusunda kız çocuklarına farkındalık ve bilinçlilik kazandırılmalı. Kız çocuklarının beden eğitimi etkinliklerine yönelik ilgi ve motivasyonları artırılmalı.
- Kız çocuklarının fiziksel aktiviteye katılımını artırıcı alternatif fiziksel hareket alanı yaratılmalı.
- Bu alanlarda erkek egemen spor dalları haricinde kız çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik farklı spor dalları tanıtılmalı.
- Spor deneyimi ve ilgisi olmayan bazı kızların beceri öğrenmeleri ve tutum geliştirebilmeleri için daha fazla zamana ve bireysel yöntemlere ihtiyacı olabilir. Beden eğitimi öğretmeni, bu kızların farkına varıp ve derslerinde uyarlamalar yapmalı.
- Öğrencilerin beden eğitimi ve spora katılımının artırılması için kadın sporcuların, paralimpik sporcuların ve milli sporcuların sosyal projeler bağlamında okullara davet edilip öğrencilere rol model olarak gösterilmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik ders içeriği sağlamada sorumluluk öğrenciyle paylaşarak onların da sürece dahil edilmesi sağlanabilir.

- Spor Eğitimi Modeli gibi spor alanındaki farklı rollerin deneyimlenebileceği eğitim modelleri kullanılabilir. Bu modellerde kız çocuklarına liderlik rolleri (antrenör, hakem vb.) verilebilir.
- Her iki cinsiyetin birbirlerine yönelik önyargılarının kırılabilmesini sağlayabilecek işbirliğine yönelik etkinlikler yapılmalı.

2. Beden eğitimi derslerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için işbirlikçi bir yaklaşım belirlenmeli

- Beden eğitimi ve spor dersi için öğretim programı oluşturulurken öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaç analizleri yapılmalı ve program geliştirmede Milli Eğitim Bakanlığı, spor federasyonları ve Gençlik ve Spor Bakanlığı ile ortaklaşa çalışmalı.
- Beden eğitimi öğretmenlerine özel toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık artırıcı eğitimler sunulabilir. Bu konuda üniversitelerle ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmalı.
- Fiziksel aktivite, oyun, rekreatif faaliyetler, egzersiz ve toplumsal cinsiyet konusunda veliler bilinçlendirilerek, kız çocuklarının beden eğitimine katılımının artırılmasında olumlu rol oynamaları sağlanmalı.
- Sınıf öğretmenleri spor ve spor kültürü konusunda bilinçlendirilebilir ve sporun kız çocuklarının bütünlüklü gelişimindeki önemi konusu vurgulanabilir.
- Okul idarelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini vizyon olarak benimsemeleri ve bu vizyonu okuldaki her alanda sergilemeleri önemli bir etki yaratabilir.
- İlgili paydaşların desteği alınarak, beden eğitimi öğretmenleri arasında örgütsel bir birleşim sağlanmalı. Bu birleşimde beden eğitimi öğretmenlerinde farklı kuşaklar arasında uzlaşım sağlanarak yaşanan zorluklara birlikte çözümler üretilmeli.
- Öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bunlar için üretilen pratikler için çevrimiçi mesleki öğrenme grupları oluşturulmalı.
- Ülkemizde sporda çocuk koruma programlarının gerekliliğine yönelik bir farkındalık artışı söz konusudur. Çocukların beden eğitimi dersine, ders dışı fiziksel etkinliklere ve okul spor takımlarına güvenli bir ortamda katılabilmelerini de içerebilecek kapsamda çocuk koruma politikası geliştirilmeli.
- Beden eğitimi öğretmen yetiştiren kurumlarda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ders içi ya da ders dışı eğitimler dahil edilerek aday beden eğitimi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalıkları artırılabilir, derslerinde kullanacakları toplumsal cinsiyet eşitliği stratejileri öğretilmeli.
- Kız çocuklarının fiziksel aktiviteye katılımını arttırmak için kamu spotları hazırlanmalı.

3. Beden eğitimi öğretmenleri, derslerinde toplumsal cinsiyet eşitliği stratejilerini kullanmalı

- Beden eğitimi öğretmenleri, ders içi faaliyetlerinde toplumsal cinsiyet eşitlikçi yaklaşım sergilemeli.
- Beden eğitimi öğretmenleri, toplumsal cinsiyete duyarlı dil kullanımı konusunda öğrencileri cesaretlendirmeli.
- Beden eğitimi öğretmeni, derslerde toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünden ziyade her öğrencinin farklı rolleri ve sorumlulukları üstlenmesine yönelik eşitlikçi bir yaklaşım sergilemeli. Örneğin, spor malzemelerini tüm öğrenciler taşıyabilir.
- Toplumda kadına ve erkeğe uygun görülen sporları her iki cinsiyetin yapmasına fırsat sunulmalı.
- Oyun kültürünün kazandırılması için oyunların şenlik/festival havasında geçmesi sağlanmalı ve böylelikle kız çocuklarının aktif katılımı artırılmalı.
- Beden eğitimi öğretmeni öğrencilerle birlikte hazırlayacakları okul panolarında kadın sporcuların/hakemlerin/antrenörlerin tanıtımına yönelik bilgilere yer verilmeli.
- Fiziksel aktivite ve spor yoluyla kız çocuklarının gelişimi ile ilgili ailelere seminerler verilmeli ve broşürler hazırlanmalı.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kuşağın özelliklerine hâkim olması ve kültürlerarası okuryazarlık, teknolojik okuryazarlık gibi 21. yüzyıl etkinliklerine sahip olması gerekmektedir.

HAKEMLİK ÇALIŞMA GRUBU

Moderatör: Doç. Dr. Özgür Mülazımoğlu Ballı - Pamukkale Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

SORUNLAR

1. Kadınların hakem olma sürecinde yaşadıkları sorunlar

- Kadınların, hakem olma sürecinde erkeklere göre daha az fırsatlara ve olanaklara sahip olması.
- Aile, eş, yakın arkadaş gibi yakın sosyal çevrenin kadınların hakem olmasına dair önyargılarının olması (örn., “Olumsuz tezahüratlarla başa çıkabilecek misin?”, “O kadar erkeğin içerisinde ne yapacaksın?”).
- Toplumda kadın sporu ve erkek sporu diye bir algının varlığı. Bunun da seçilen spor dalı temelinde kadınların hakem olma sürecini etkilemesi.
- Toplumda hakemliğin, erkeklere özgü bir meslek olarak görülmesi.
- Kadın antrenörlerin sporcularını hakemliğe teşvik etseler bile bilgi yayma ve bilgi alma eksikliğinin olması. Kadın sporcuların hakemlik mesleğini tanımaması, zor gelmesi ve hakem olma sürecini yarıda bırakmaları.
- Kadınların karar verme sürecinde başarılı olmayacağına dair bir inancın olması; “kadın daha duygusal yaklaşır” söyleminin hâkim olması.
- Hakem olabilmek için hem kadınlar hem de erkekler açısından gerekli olan seminerlerin, kursların ve sınavların çok maliyetli olması. Bu durumun, kadınlar için daha büyük bir dezavantaja dönüşmesi.
- Kadınların, bazı spor dallarının koşullarından dolayı hakem olmayı tercih etmemesi (örn., iklim şartlarının etkilemesi sebebiyle oryantring).

2. Kadınların hakemlik görevlerini icra ederken ve yükselme sürecinde yaşadıkları sorunlar

- Hakemlik görevi kapsamında kadınlar için fırsat eşitliğinin bulunmaması.
- Kadınlara, erkeklere göre daha az hakemlik görevinin verilmesi.
- Kadınların uluslararası turnuvalarda görev alma oranlarının çok düşük olması.
- Kulüp yöneticilerinin, teknik ekiplerin ve sporcuların kadın hakemlere önyargıyla yaklaşması. “Kadın hakemlikten anlamaz” anlayışının devam etmesi.
- Görev dağılımında kadınlara daha az önemli görevlerin verilmesi. Örneğin boks alanında kadınlara ring hakemi, futbol alanında süper lig hakemi, basketbolda orta hakem görevlerinin verilmesi.
- Hemen hemen tüm sporlardaki kritik maçlarda, yarı final/final maçlarında kadın hakemlere görev verilmemesi.
- Kadınlara daha az görev verildiği için kadın hakemlerin deneyim kazanamaması.
- Lig müsabakalarında görev yapan hakemler için belirlenen kontenjanlarda cinsiyet dengesinin gözetilmemesi. Örneğin basketbolda 2018-2019 sezonunda görev yapan A Klasman hakemlerinin sadece %11’i kadın hakemlerden oluşuyor.
- Kadın ve erkek hakem yönetecekleri maçlar için iyi hazırlanmalı ve iyi bir performansa sahip olmalı. Ancak, kadın hakemlerin performansları iyi olsa bile kendilerine görev verilmemesi ya da erkeklere göre daha az verilmesi.
- Kadın hakemlerin erkeklerden daha fazla çalışmak, kendini göstermek zorunda olması. Erkeklerle aynı performansa sahip olsalar bile yükselmede eşit fırsatlara sahip olmadıkları için daha fazla mücadele vermek zorunda kalmaları. Her şey performansa bağlı olması gerekirken, çoğunlukla desteklenen hakemlerin erkek hakemler olması.
- Bazı federasyonlar kadınların hakem olmasını teşvik ediyor fakat adaylıktan yükselmek için gerekli olan maçlara çıkma sürecinde kadın hakeme olan yaklaşımların sorun yaratması. Çünkü kadınların karar verme mekanizmalarında yer alamayacağıının düşünülmesi.
- Kadın sporu, erkek sporu diye bazı spor dallarına göre hakemlik yapmanın ve hakem tercihinin değişmesi sorunu var. Örneğin futbolda nasıl kadın hakemler sayısal olarak az ve alanın çeperinde kalıyorsa, ritmik cimnastikte de erkek hakemler yok denecek kadar az.
- Kadın hakemlerin bedensel görünümüne göre (fit - kilolu) değerlendirilip, görevlendirilmesi. Bu durum boks alanında daha sık görülüyor.
- Yaşanılan yer ile turnuvaların/maçların yapıldığı il farklıysa sorunlar yaşanabiliyor. Kadınların diğer illere gidemeyeceği önyargısının olması.
- Üst kademeye yükselmede kontenjanın az olması. Kadınların “Bu yıl acaba kaç kadın hakem üst hakem adayı olacak, ya da olacak mı” soruları ile yarışa başlaması.

- Hakemliğin, kadınlar için bir meslek olamaması. Bunun en önemli nedeninin maddi kazancın yetersiz olması. İlişkili olarak yükselme koşullarının sınırlı olması. Örneğin aday hakemken il hakemi oluyorlar ama il hakemi iken daha çok üste çıkınca bir ödenek kazanmayacağı için çıkmamayı tercih edebiliyorlar.
- Bazı federasyonların ulusal ya da uluslararası müsabakalarda hakemlere sağladıkları harcırahların çok yetersiz olması. Bazı federasyonların ise müsabakalardan bir-iki hafta sonra harcırah ödemesi yapması. Bu da hakemlerin müsabaka sürecinde kendi olanakları ile masraflarını karşılamasını zorunlu kılıyor.
- Hakemliğin tek başına ciddi bir kazanç sağlamadığından, insanların mesleğinin yanında icra etmesi gereken bir uğraşı konumunda olması. Başka bir işle birlikte hakemlik yürütüldüğünde de özellikle hafta içi maçlarda resmi izin alma gibi sorunların yaşanması.
- Hakemlikte yükselmeye gerekli olan belgeler için maddi zorluklar yaşanması. Örneğin 3 Yıldız Kokart için ciddi para harcama zorunluluğunun olması.
- Hakem değerlendiricilerinin ya da gözlemcilerin çoğunlukla erkeklerden oluşması.
- Merkez hakem kurullarında kadın hakemlerin olmaması.
- Federasyon ya da bakanlık düzeyindeki temsillerde (yönetim kurulu, temsilci vb.) kadınlara, erkeklerden daha az görev verilmesi.

3. Cinsiyetçi algıyla ilgili sorunlar

- Spor alanında kadınlara yönelik kalıplaşmış, cinsiyetçi ve ayrımcı söylemlerin çok fazla olması (örn., “sen evine git yemek yap”).
- Daha duygusal oldukları düşüncesi ile kadınların yönetmesinin istenmemesi.
- Kadın hakemlerin kamp sürecindeki hareketlerinin, kıyafetlerinin ve söylemlerinin sürekli gözetim altında tutulması. Milli kamp düzeyinde sportif bir tayıt giydiği için bile kadın hakemleri rencide edebiliyorlar.
- Basketbol bölgesel lig yönergesinde salonlarda kadın hakemler için bir soyunma odası bulundurulması gereği belirtilse de, bazı salonların bu görevi yerine getirmemesi. Futbol stadyumlarının/sahalarının çoğunda ise kadın hakemlere özel bir soyunma odasının bulunmaması.
- Tribünlerdeki tezahüratların cinsiyetçi söylemlerden oluşması. Kadın hakemin görev aldığı müsabakalarda daha cinsiyetçi söylemlerin olması.
- Sahalarda cinsiyet temelli davranışların gelişmesi: erkek sporcuların erkek hakeme, kadın sporcuların kadın hakeme gidip itirazını yapma eğiliminde olması.
- Kadın hakemlerin sırf cinsiyetlerinden dolayı müsabakayı yönetmeyeceğinin düşünülmesi ve bu nedenle sporcu, antrenör, idareciler tarafından baskı altına alınmaya çalışılması.
- Kadının, hakem olarak değil cinsel obje olarak medyada yer alması.
- Kadın hakemlere içinde buldukları spor dalları konusundaki yetkinlikleri ve bilgilerinin güvenilirliğini erkek egemen seyirciye kanıtlama zorunluluğu yaşatılması.

- Başarılı kadın hakemlerin hızlı yükselişinin erkek hakemler tarafından haksız olarak algılanmasının kadın hakemlerin üzerinde baskı oluşmasına sebep olması.
- Erkek hakemlerin, kadın hakemin bir üst pozisyonda olduğu görevlerde rahatsız olması; çünkü kadın tarafından yönlendirilmek, hatalarını duymak ve kadınlardan direktif almak istememesi.
- Erkek hakemler tarafından kadın hakemi küçümseyen davranışların, şakaların ve söylemlerin olması (örn., “Sen 20 tur daha az koşuyorsun, maçta da mı daha az koşacaksın?”)
- Erkek hakemlerin, kadın hakemleri eleştirme hakkını kendinde görmesi.
- Aile sorumlulukların fazla olmasının, kadın hakemlerin şehir dışındaki görevleri organize ederken zorluk yaşamalarına neden olması.
- Kadın hakemlere hamilelik sürecinden sonra hakemlik mesleğine geri dönüş garantisinin verilmemesi.
- Evlilik ve çocuk sahibi olma nedeniyle pek çok kadının hakemliği bırakmak zorunda kalması ve kadın hakemin eşinin ve ailesinin desteğinin yeteri kadar olmaması.
- Kadın hakemlerin aile hayatı kurmaları, çocuk sahibi olmaları durumunda zaten hakemliği bırakacakları algısı ile çok fazla görev alamaması.
- Kadın hakemlerin özellikle çocuk sahibi olduktan sonra şehir dışı görevlerde aile ve çevreden gelen “çocuğunu bırakıp nasıl gideceksin?” “sen yokken nasıl idare edecekler” gibi psikolojik baskılar ile de mücadele etmek zorunda kalması.
- Hakemlik gönüllülük esasına göre olduğu için kadın hakemlerin bu işi devam ettirmelerinde aile desteğinin belli bir noktadan sonra oldukça azalması.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Kadınların hakem olma sürecinde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri

- Kadınlara ve erkeklere hakem olma sürecinde eşit fırsatlar tanınmalı.
- Ulusal ve uluslararası federasyonlar kadın ve erkek eşitliğini destekleyici kurallar koymalı ve kurallara kati şekilde uyulmalı.
- Ailelerin kadınları hakem olma sürecinde desteklemelerine yönelik girişimler/eğitimler hazırlanmalı.
- Cinsiyet ayrımı yapmadan spora özendirmek, sporun önemli olduğunun fark ettirilmesi konusunda özellikle okullarda eksiklikler var. Okullarda özellikle beden eğitimi öğretmenleri tarafından spora özendirme çalışmaları yapılmalı. Spor dallarında karma turnuvalar ile kadın – erkek hakemlerin bir arada maç yönetmeleri sağlanmalı.
- Sporcuların hakem olarak bu alana hizmet edebilecekleri, kendi mesleklerinin yanında hakemliği de yürütebilecekleri bilgisi verilmeli.
- Kadın sporcular için hakemlik kariyerine yönelik farkındalık artırıcı projeler geliştirilmeli.

- Spor Bilimleri Fakültelerine girişlerde hakemlik belgesinin de katkı sağlayacağı düzenlemeler yapılmalı.
- Medyada kadınların hakem olmaları yönünde teşvik edici programlar düzenlenmeli.
- Hakemler için düzenlenen hizmet içi eğitimlere toplumsal cinsiyet eşitliği konusu dahil edilmeli.
- Kadınların hakem olabilmelerini teşvik edici özel önlemler alınmalı.

2. Kadınların hakemlik görevini icra ederken ve yükselme sürecinde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri

- Hakemlik görevinin icra edilmesinde kadınlar ve erkekler eşit fırsatlara sahip olmalı.
- Spor dallarının kadın sporu/erkek sporu olarak algılanmasının önüne geçilmeli ve spor dalları toplumsal cinsiyetlendirilmiş öğeler temelinde sınıflandırılmamalı.
- Üst düzey liglerde kadın hakemlere daha fazla görev verilmeli.
- Kadın hakem yöneticilerin artırılması, hakem kurullarında kadın üye sayısının zorunlu hale getirilmesi, eş başkanlık sistemi ile kadın ve erkek eş başkanların olmasının önü açılmalı.
- Maç ve/veya yarışmalarda spor branşının özelliğine göre en az bir veya daha fazla kadın hakem görevlendirilme zorunluluğu getirilmeli.
- TMOK, federasyonlarda sporcu ve antrenörlere verilen destek ve motivasyonları hakemlikte de sunmalı.
- Sporcuların doğru hakem bilgisi bilmeleri sağlanarak, etik davranmaya yönlendirilmesi sağlanmalı.
- Tüm spor dallarını kapsayan kadın hakemler birliği kurulmalı ve dayanışma artırılmalıdır.
- Var olan hakemlerin devamlılığının artırılması için girişimlerde bulunulmalı.
- Uluslararası müsabakalarda kadın hakemlere verilen görevlerin sayısı artırılmalı.
- Antrenör eğitim kurs ve seminerlerinde hakemlik bilgisi ile ilgili sunum aktarımlarının kadın hakemler tarafından yapılması sağlanmalı.
- Kadın hakemlerin yanındaki destek hakemleri, genelde daha tecrübesiz erkek hakemlerden seçilmektedir. Bu durum karşısında kadın hakem tecrübesiz hakemlerin de hatasının yükünü taşımaktadır. Bu durumun değiştirilmesi için kadın hakemler tecrübeli hakemlerle desteklenmeli ve ekibi nitelikli olmalı.
- Bazı federasyonlarda Merkez Hakem Kurulu (MHK) üyelerinin aktif/vizeli hakemlerden oluşmadığı bildirilmektedir, bu konularda da gerekli düzetmelerin yapılarak üst düzey/tecrübeli (kadın ve erkek) hakemlerin diğer hakemlere eğitim verebilmesi sağlanmalı.
- Kadın hakemler yabancı dil öğrenimi ve benzeri konularda kendilerini geliştirmeli ve özellikle donanımlı sporcular hakemliğe teşvik edilmeli.
- İhtiyaç halinde pozitif ayrımcılık uygulanmalı. Kadın ve erkek hakem sayısında eşitlik sağlanıncaya ya da kadın hakemlerin yaşadıkları zorluklar yok oluncaya kadar, kadınlar için hakemliği teşvik edici uygulamalar yapılmalı.

3. Cinsiyetçi algıyla ilgili sorunlara yönelik çözüm öneriler

- Toplumsal cinsiyet eşitliğini konu alan eğitimlerin sayısı artırılmalı.
- Kadın hakemlere yönelik her türlü cinsiyetçi şaka, söylem ve davranışın son bulması için kurslarda ve seminerlerde tüm hakemlere eğitimler uygulanmalı.
- Kadın hakemlere yönelik cinsiyetçi söylemler/uygulamalara dair yaptırımlar uygulanmalı.
- Reklam, medya, sosyal medya gibi tanıtımlarda kadın hakem rol modelleri yer almalı.
- Medyada kadın hakemler, cinsiyetinden ziyade mesleği bağlamında sunulmalı ve görünürlüğü artırılmalı.
- Spor genel müdürlükleri ve federasyonların basın birimleri uluslararası müsabakalarda görev alan kadın hakemler ile ilgili haberleri/duyuruları paylaşmalı.
- Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği halinde okullarda kadın hakemlerin katıldığı etkinlikler düzenlenmeli, kadın hakemler çocuklara rol model olabilmeli ve kız çocukları hakemlik mesleğini tanıyabilmeli.
- Beden eğitimi öğretmenleri kadın sporcuları hakemlik mesleğine yönlendirmeli.
- Spor kulüpleri kadınları tribünde görmek için çalışmalar yapmalı (indirim, teşvik vb.). Futbol, basketbol gibi spor dallarındaki müsabakalara izleyici olarak ailelerin katılımı desteklenerek saldırgan söylemlerin azalması sağlanabilir. Kulüpler, spor izleyicilerinin profilini değiştirmek için önlemler almalı ve tribünler erkek egemen bir yapıdan kurtulmalı.
- Hamilelik ve doğum nedeniyle görev yapılamadığında klasmandan düşme durumlarının yeniden değerlendirilerek düzenlemeler yapılmalı.
- Hakemlikteki cinsiyetçiliğin ve cinsiyet ayrımının son bulması için kamu spotları hazırlanmalı.
- Sporculara ve antrenörlere toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri verilmeli ve kadın hakemlere yönelik önyargılar ortadan kaldırılmalı.
- Hakeme yönelik cinsiyetçi ve cinsel içerikli söylemler (kadın ve erkek fark etmiyor) daha fazla ceza almalı.
- Federasyonlar sporcular ve antrenörler için etik davranış kuralları/etik kodlar geliştirmeli ve kadın hakemlere yönelik cinsiyetçi davranışların etik olmadığı ve yaptırımları olabileceği konusu vurgulanmalı.

PERFORMANS SPORUNA KATILIM ÇALIŞMA GRUBU

Moderatör: Doç. Dr. Tennur Yerlisu Lapa - Akdeniz Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

SORUNLAR

1. Spora katılımda toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığı

“Neden ayrımcılığa maruz kalıyoruz sorucunun cevabı, bence sadece kadın olmamız gibi görünüyor. Aslında bizim cinsiyetimiz, ayrımcılığa maruz kalmamızın en birinci sebebi gibi.”²

- Kız çocukların ve kadınların sporun neden, nasıl ve nerede yapılacağına dair bilgiye erişiminin kısıtlı olması.
- Kız çocukların ve kadınların spor tesislerine erişim fırsatlarının kısıtlı olması.
- Sporun her alanında (yönetim, taraftar, sporcu vb.) sayısal ve kültürel olarak erkek üstünlüğünün olması ve sporun erkeklerle eşleştirilmesi.
- Spor dalının seçiminde o sporun cinsiyete uygunluğunun bir ölçüt olarak sunulması. Örneğin, futbol, güreş, boks ve halter gibi dalların erkeklere uygun olarak görülmesi ve kız çocuklarının bu sporlara yönlendirilmemesi.
- Bilardo ve halter gibi erkeklerin egemen/çoğunlukta olduğu spor dallarında, kadınların o dallarda yarışabiliyor olduğunun dahi bilinmemesi (kadın sporcuların görünmezliği).
- Ailelerin kız çocuklarını spora yönlendirmede güvenli spor alanlarına yönelik endişelere sahip olmaları.
- Kadınların spor kariyerlerinin kısa sürmesi. Toplumun belirlemiş olduğu, evlilik, çocuk doğurma ve bakımı, annelikle birlikte spora tekrar başlamanın uygun bulunmaması gibi sosyal normlar tarafından sürekli baskısı altında olmanın sporculuk kariyerini olumsuz etkilemesi.
- Kadın sporcuların evlenip çocuk sahibi olmalarına bağlı olarak sporu bırakma zorunluluğu ve evlendiği kişinin ve/veya ailelerin sahip olduğu evlilik ve çocuk bakımı ile ilgili beklentileri- baskıları nedeniyle spora geri dönüş yapamamaları.

² Çalıştay katılımcısının ifadeleri.

- Açık alanda yarışmaları olan bazı sporlarda (atletizm ve oryantiring gibi) kadın sporculara ayrılmış giyinme ve soyunma bölümlerinin olmaması.
- Voleybol gibi takım sporlarının alt yapı antrenmanlarının geç saatlerde bitmesinden kaynaklı olarak bazı kadın sporcuların sporu erken yaşta bırakmak zorunda kalması.
- Kadın sporculara ve kadın spor takımlarına sponsor desteğinin çok sınırlı olması.

2. Ailelerin, toplumun ve sporla ilgili tüm kurumların kadın sporcuların bedenleri üzerindeki denetim ve baskı mekanizmaları

Kadın sporcu: Hocam beni neden milli takıma çağırılmıyorsunuz?

Antrenör: Bu konuyu konuşmuştum, benim bazı değerlerim var, kadın görselliğine önem veriyorum o yüzden uzun saçlı sporcuları tercih ediyorum ve sen saçlarını uzatmadığın takdirde seni milli takıma alamam.³

- Performanstan ziyade sporcu bedeninin nasıl görünmesi gerektiğine dair beklentilerin yoğunluk kazanması ve bunların baskıya-ayrımcılığa dönüşmesi.
- Çevreden ya da aileden kadın sporcu bedenine dair estetik kaygıların kadın ve kız çocukların spora katılımda ve devam etmelerinde olumsuz etkilerinin olması. Örneğin erkek gibi kaslı olacağına düşünülmesi, voleybolda çok uzun boylu olunmasının ya da cimnastikte fazla kilolu olunmasının istenmemesi.
- Spor dalının getirdiği kas gelişimine bağlı olarak “kızlar bu kadar kaslı olur mu”, “çok kaslısın” gibi söylemlerle beden üzerinde gözetim-denetim mekanizmalarının kurulması.
- Futbolda milli takım antrenörleri tarafından “saçlarını uzatmadığın müddetçe seni takıma alamam” sözlerinin sporculara karşı açıkça kullanılması.
- Spor kıyafetlerinin kız çocukları için uygun olmadığına dair bir önyargının olması. Örneğin geçmiş yıllarda büyük şehirlerden birinde bir cimnastik salonunun kapatılmasının sebebinin “Çocukların böyle kıyafetler giydiği bir spor dalını biz destekleyemeyiz” olarak açıklanması. Ya da Doğu’da ritmik cimnastiğin bu sebeplerden dolayı çok yaygın olmaması.
- Bazı spor dallarında mayo, tayt, büstiyer gibi sporun-yarışmanın gerektirdiği kıyafetlerin boyunun sorunsallaştırılması. Bu kıyafetlerin eskiye nazaran daha uzun formlarda giyilmesi beklentisi.
- Sporcular sahaya rahat formalarla çıkmak istemesine rağmen, futbol gibi spor dallarında bazı firmaların kadın sporculara kısa ya da dar eşofmanlar dikmesi.
- Cimnastik dalında hem antrenman hem de yarışma kıyafetlerinin kız çocukları ve kadınlar için uygun bulunmaması.
- Bu durumun özellikle cimnastik dalında ergenlik döneminde kilo alma ve fiziksel görünüşün değişimine bağlı olarak hakemlerin, antrenörlerin ve ailelerin, *yediklerine dikkat et* uyarısının strese ve yarışmalarda hataya varan bir baskıya dönüşmesi.

³ Çalıştay katılımcısının aktarımı.

- Kadın sporcuların gündelik yaşamda dahi giydikleri kıyafetten ötürü taciz edileceği korkusunu yaşaması. Bu nedenle yaz aylarında bile şort giymekten imtina edilmesi.
- Yarışmaları ya da antrenmanları izlemeye gelen kişilerin kadın sporcuların bedenlerine yönelik olumsuz söylemlerde ve rahatsız edici bakışlarda bulunması.

3. Cinsiyetçi söylemler

- Antrenörlerin kadın sporculara cinsiyetçi söylemlerde bulunmaları. Örneğin, antrenörlerin kadın sporculara “topa kız gibi vurma” “ben seni ilerde düşünebiliyorum sen evde örgü örüyor olursun” gibi cinsiyetçi söylemleri sarf etmeleri.
- Sporun gereklilikleri ile kadınlık arasında önyargılı, bilimsel olmayan ilişki kurulması. Örneğin halterde ağırlık kaldırmanın kadının doğurganlığına zarar vereceğinin düşünülmesi (çocuk doğurulamayacağı ve evlilikte sorun çıkılacağı düşünülmesi).
- Kadınların performanslarının küçümsenmesi, örneğin kadınların ağırlık kaldıramayacağı düşünülmesi.
- Tribünlerden kadın sporculara yönelik “Sen git evinde soğan doğra” gibi cinsiyetçi söylemlerin kullanılması.

4. Sporda cinsel taciz ve istismarın gizli kalması

- Spor alanında cinsel taciz ve istismarın yaşanması.
- Antrenörlerin cinsel taciz ve istismar davranışları hakkında bilgiye sahip olmamaları.
- Sporcuların cinsel taciz ve istismar davranışları hakkında bilgiye sahip olmamaları.
- Kadın sporcuların “iyi dokunuş - kötü dokunuş” konusunda farkındalıklarının olmaması ve bu dokunuşlara sınır konusunda problem yaşamaları.
- Kadın sporcuların tepki alacağı ve alandan dışlanacağı endişesiyle, yapılan insan hakları ihlallerini, ayrımcılıkları, her türlü istismar biçimlerini resmî kurumlara resmi bir şekilde ibraz etmekten çekinmesi ve korkması.
- Federasyonlarda taciz ile ilgili denetim mekanizmalarının yetersizliği, var olan mekanizmaların ise çalışmaması.
- Spor kurumlarında cinsel taciz ve istismarı önleyici ve caydırıcı cezaların olmaması.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Spora katılımında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığına yönelik çözüm önerileri

- Kız çocukların ve kadınların spor yaşantısını destekleyici ve fırsat eşitliğini sağlayıcı tedbirler devlet politikalarıyla geliştirilmeli ve desteklenmeli.

- Devlet politikalarında, kız çocuklarının erken yaşta spora başlaması ve kadınların spora katılımlarının artırılması için destek mekanizmalarının kurulması ön plana alınmalı.
- Köylerdeki ve taşralardaki ekonomik, sosyal ve kültürel yapı nedeniyle spora katılmayan yetenekli kız çocuklarının spora yönlendirilmesi konusunda aileler ikna edilmeli ve desteklenmeli.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanabilmesi için Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin ürettiği projeler örnek alınmalı. Bu projeler tüm federasyonlarda da sürdürülmeli.
- Federasyonların bünyesinde çalışan kadın ve erkek personel toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirilmeli ve eğitilmeli.
- Federasyonların yönetim ve teknik kurullarında, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçli kadınlara daha çok yer verilmeli. Böylece cinsiyet ayrımcılığı içeren uygulamalara müdahale edilebilir ve sorunlar çözülebilir.
- Spor Bilimleri Fakültelerinde ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında spor ve toplumsal cinsiyet eşitliği temalı konular, bağımsız bir ders olarak verilmiyorsa bile ders içeriklerine yerleştirilerek anlatılmalı.
- Antrenör eğitiminde kadın ve spor konusu tüm boyutlarıyla (fizyolojik, sosyokültürel, vb.) yer almalı.
- Medyanın toplumsal cinsiyete duyarlı bir dil geliştirmesi gerekir. Bunun için spor servislerinde çalışanlara eğitim verilmeli.
- Medyada farklı spor dallarından başarılı kadın sporcuların haberleri daha fazla yer almalı. Böylece, ailelerin o spor hakkında bilinçlenmesine ve çocuklarını o spora yönlendirmesine katkıda bulunulmalı.
- Futbol dışında, toplumun farklı spor dallarının varlığını bildiği bir spor kültürü geliştirilmeli. Kız çocuklarının yönlendirilebilecekleri spor dallarının sayısı artırılmalı.
- Kadın sporculara ve kadın sporlarına yönelik sponsorluk desteğini arttıracak çalışmalar yapılmalı.
- Spor salonlarında kız ve oğlan çocuklarının, kadın ve erkek sporcuların soyunma odaları ve tuvaletleri ayrı olmalı.

2. Kadın sporcu bedenleri üzerindeki denetim ve baskı mekanizmalarına yönelik çözüm önerileri

- Sporcular cinsiyetleri temelinde değil, sporculukları üzerinden değerlendirilmeli.
- Sporda kadın bedenine yönelik geleneksel beklentiler değil sporcu bedenin getirdikleri kabul edilmeli.
- Kadınsılık-erkeksilik gibi değerlendirmeler değil performans ön plana alınmalı.
- Kadın sporcuların beden görünümü ne olursa olsun (kısa saç-uzun saç, uzun boylu-kısa boylu, zayıf-şişman) dalga ve etiketlemeye gidilmeden iyi bir sporcu olarak yetiştirilmesi önemsenmeli.
- Sporcuların kadınsılık üzerinden ayrımcılığın uygulandığı kurumlara (antrenörlere, yöneticilere ve sporculara) toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri verilmeli.

- Sporculara temas eden tüm bileşenlere (aile, öğretmen, antrenör, hakem, yönetici vb.) sporun gerektirdiği kıyafetleri giymenin kız çocukları ve kadınlar için sorun teşkil etmemesine yönelik bilinç yükseltme çalışmaları yapılmalı.

3. Cinsiyetçi bakış açısı yerine eşitlikçi bilinç oluşturulmalı

- Kız çocuklarının cinsiyetçi bir ayırım hissetmemesi, eşit hissetmesi ve özgürleşebilmesi için aileler kız çocuklarının spor yaşantısını desteklemeli ve onları cesaretlendirmeli.
- Özellikle ailelerin kızlarını sporculuk yaşamlarında desteklemeleri için aileler bilinçlendirilmeli ve eğitilmeli.
- Ailelerin yanı sıra antrenörler, kız çocuklarının spor yaşantısının erken dönemlerde sonlanmaması için onların özgüvenini geliştirecek söylem ve davranışlarda bulunmalı.
- Antrenörler “kadın sporcularla çalışmak çok zor” söylemini terk etmeli.
- Spor alanlarındaki erkekler, kadınların spor yaşantısının sürdürülebilmesi için ev içindeki çamaşır, bulaşık, ev ve çocuğun sorumluluğunun paylaşılması konusunda eğitim almalı.

4. Sporda cinsel taciz ve istismara yönelik çözüm önerileri

- Spor kurumları, spor alanında yaşanan cinsel taciz ve istismar vakalarına yönelik veri toplamalı, kayıt tutmalı.
- Spor kurumlarında cinsel taciz ve istismarı önlemeye yönelik yasal prosedürler geliştirilmeli ve uygulamaya geçirilmeli.
- Spor kurumlarında, özellikle federasyonlarda cinsel taciz ve istismara yönelik cezai yaptırımlar netleştirilmeli.
- İşlerliği olan taciz bildirme, önleme ve taciz ve istismar birimleri açılmalı.
- Spor kurumlarının yöneticileri, cinsel taciz ve istismar vakası olduğunda/şikâyet geldiğinde, yasal prosedürlere uygun olarak hareket etmeli.
- Hakkında cinsel taciz ve istismar şikâyeti bulunan, bir soruşturma yürütülen antrenörlerin ve yöneticilerin görevine son verilmeli.
- Antrenörler için etik davranış kuralları hazırlanmalı, içinde cinsel taciz ve istismar davranışlarına yer verilmeli. Antrenörler işe alınırken bu kurallara uyacağını taahhüt etmeli.
- Sporcular için etik davranış kuralları hazırlanmalı, içinde cinsel taciz ve istismar davranışlarına yer verilmeli. Sporcular sözleşme imzalarken bu kurallara uyacağını taahhüt etmeli.
- Antrenör eğitim seminerlerine cinsel taciz ve istismarı önleme eğitimleri dahil edilmeli.
- Cinsel taciz ve istismarı önleme eğitimleri yöneticilere ve sporculara da verilmeli.

REKREATİF FİZİKSEL AKTİVİTE ÇALIŞMA GRUBU

Moderatör: Doç. Dr. Ayşe Gökçe Erturan İlker - Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

SORUNLAR

1. Fiziksel aktivite politikaları, istihdam ve tesislerden kaynaklanan sorunlar

- Fiziksel aktiviteye katılım politikalarında eksikliklerin (yerel yönetim, üniversite, kamu, özel, STK) yaşanması.
- Fiziksel aktivite hizmetinin sunulduğu kurumlarda çok sınırlı sayıda meslek elemanının istihdam edilmesi. Üniversitelerin spor bölümlerinden, özellikle rekreasyon bölümlerinden mezun fiziksel aktivite uzmanlarının istihdam edilmeleri, kadınların doğru bilgiye erişimi ve doğru hizmet almalarının sağlanmasında önemli bir etkiye sahiptir.
- Yerel yönetimlerin rekreatif alanlara yönelik ve yasal olarak düzenlenmiş sorumluluklarını yerine getirmemesi. Kadınların fiziksel ve mali anlamda erişiminin kolay olabileceği yerel yönetimlere ait fiziksel aktivite alanlarının çok yetersiz olması.
- Kadınların erişiminin kolay olabileceği kamuya ait alanların, fiziksel aktivite alanı olarak değerlendirilmemesi.
- Mevcut alanların performans sporuna yönelik yapılandırılması, fiziksel aktivitenin göz ardı edilmesi. Sağlık ve eğlence amaçlı fiziksel aktiviteye katılmak isteyen kız çocukları ve kadınların bu alanlarda yer bulamaması.
- Mevcut fiziksel aktivite alanlarında kız çocuklarının ve kadınların ilgi ve ihtiyaçlarını içerebilecek program çeşitliliğinin bulunmaması.
- Mevcut ve halka açık alanlarda egzersiz ve fiziksel aktivite bilincini kazandıracak eleman eksikliğinin olması.
- Ev dışında ücretli bir işte çalışmayan kadınların gün içinde fiziksel aktiviteye katılabileceği güvenli alanların yetersiz olması.
- Halka açık alanlarda kız çocuklarının ve kadınların güvenlik sorunu olduğuna dair yerleşik algının devam etmesi.
- Çocuğunu bırakabilecek yeri olmayan ya da bırakmak istemeyen kadınlar için spor tesislerinde çocuk bakım alanlarının bulunmaması.

2. Medyadan kaynaklanan sorunlar

- Medyada kadınların fiziksel aktiviteye katılımının sadece geleneksel roller bağlamında ele alınması, “kadınlar güzel ve ince bir bedene sahip olmak amacıyla fiziksel aktiviteye katılabilir” anlayışının vurgulanması.
- Spor ve fiziksel aktivite alanındaki erkek egemen kültürün medyadaki haberler ve sunum içerikleriyle devam ettirilmesi.
- Medyanın sporda yaşanan şiddet ve istismar olaylarını doğru ve net bilgi aktarımıyla değil, magazinleştirerek vermesi.
- Özellikle kız çocukları ve kadınlar üzerinden vurgusu yapılan, altyapısı olmayan, sözde dini söylemler ile bireylerin fiziksel aktiviteye/egzersize katılmadan uzaklaştırılması.
- Medyada egzersize katılan kadınların daha çok cinsel obje olarak değerlendirilmesi, maskülen olarak adlandırılan kadınların ise nefret söylemleri ile dışlanması.
- Medyada kız çocuklarının ya da kadınların başarılarına oranla görünürlüğünün çok az olması.

3. Toplumsal cinsiyet temelli sosyal ve kültürel sorunlar

- Kız çocuklarının ve kadınların birçoğunun toplumda yaşanan ayrımcılığın farkında olmaması.
- Egzersiz ve spor alanında erkeksi olarak adlandırılan dalları kadınların yapamayacağına yönelik önyargılarının olması.
- Toplumun belirli kesimlerinde hala egzersize ve spora karşı olumsuz tutumların devam etmesi.
- Erkek egemen kültür karşısında kadınların erkek kültürünü farklı bir biçimde yeniden üretmesi, kendini ispatlama gereği hissetmesi.
- Özellikle kadınlarda hamilelik gibi dönemlerde egzersiz alışkanlıklarının terk edilmesi ve toplum tarafından “egzersiz diyeti”nin empoze edilmesi.
- Annelerin fiziksel aktivite ve egzersiz katılım yoksunluklarının kız çocuklarını da olumsuz etkilemesi (annelerin kız çocuklarına rol model olamaması).
- Kız çocuklarının ve kadınların fiziksel aktiviteye katılım konusunda sosyal destek alamaması.
- Kız çocuklarının ve kadınların egzersize katılımının sosyal çevreleri, akranları ve sosyal ortamları tarafından önyargı ile karşılanması.
- Fiziksel yetersizlik söylemi ile akranları tarafından ayrımcılığa uğrayan kız çocuklarının, fiziksel aktiviteye katılımında çekingenlik göstermesi.
- Aile içi eşitsiz rol dağılımı sebebiyle, fiziksel aktiviteye katılımında zaman yönetimi açısından özellikle evli kadınların sorun yaşamaması.
- Çocuk sahibi olan kadınların fiziksel aktiviteye zaman ayırmasının ailede birtakım sorunlara yol açması.
- Ailelerin kız çocukları için atfedilen “narın” fiziksel özelliklere sahip olması için yalnızca belli dalları uygun görmesi.
- Cinsel taciz ve istismar korkusu ile kadın ve erkek antrenör ayrımının yapılması.
- Ailelerin, cinsel taciz ve istismar korkusu nedeniyle çocuklarını egzersiz ve fiziksel aktivite alanlarından uzak tutması.

- Ailelerin kız çocuklarından bekledikleri akademik başarı ile egzersiz ve fiziksel aktiviteye katılım arasındaki dengeyi kuramaması. Akademik başarı beklentisi nedeniyle çocuklarını egzersiz ve fiziksel aktiviteden uzaklaştırmaları.

4. Bireysel sorunlar

- Fiziksel aktiviteye/egzersize katılmama konusunun her şeyden önce bireysel bir algı sorunu olarak değerlendirilmesi. Rekreasyon kavramının özünün anlaşılması.
- Toplumsal temelli gelişen fiziksel aktiviteye/egzersize katılım bariyerlerinin bireysel önyargıları ortaya çıkarması.
- Kız çocuklarının ve kadınların egzersiz ve spor alanlarında var olma düşüncesine karşı özgüven eksikliği yaşamaları.
- Rekreatif etkinlik çerçevesinde, kadınların spor merkezlerini kullanmada sağlık sorunlarının ya da fit olma isteklerinin ön planda olması.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Fiziksel aktivite konusunda politikaları, istihdam ve tesislerden kaynaklanan sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri

- Fiziksel aktiviteye katılım politikalarının eksikliğinin giderilmesi için öncelikle Gençlik ve Spor Bakanlığının öncülüğünde toplumun tüm kesimlerinin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan kapsayıcı politikalar geliştirilmeli.
- Kadınların fiziksel aktiviteye katılımını arttırmayı hedefleyen politikalar, ilgili kurumlarla işbirliğiyle geliştirilmeli.
- Fiziksel aktivite alanlarının ve hizmetlerin sunumundan sorumlu tüm kurumlarda mesleki eğitim alan uzmanlar istihdam edilmeli.
- Açık alanlarda egzersiz danışmanlığı için rekreasyon bölümü mezunları yerel yönetimler tarafından istihdam edilmeli.
- Cinsel taciz/istismar ve güvenlik sorunlarının açık alan aktivitelerinde daha fazla görüldüğü bilinmekte, kamusal/özel alanlarda, parklarda ve açık alanlarda egzersiz yapmak isteyen kadınlar için bu mekanlar için güvenlik önemleri alınmalı (mekanların konumlandırılması, ışıklandırması ve güvenlik sorumlusu vb.).
- Koruyucu yasaların geliştirilmesi kapsamında, açık alanlarda (egzersiz ve spor alanlarında) maruz kalınan cinsel tacizin ceza kapsamı değiştirilebilir (Açık alanlarda bireylerin maruz kaldığı tacizin takibi/cezai işlemleri şikayete bağlıdır). Kapsamı geliştirilecek koruma yasalarının varlığı ile kız çocukları ve kadınların açık alanlarda kendilerini daha güvende hissetmesi sağlanabilir.
- Mevcut alanların performans sporuna yönelik olarak yapılmasından öte, fiziksel aktiviteyi/egzersiz alanlarının çoğaltılması çözüm için esas olarak görülmektedir. Yapılacak alanlarda da program çeşitliliğinin sağlanması için yukarıda bahsi geçen istihdam konularına dikkat çekilmeli.

- Üniversitelerde Spor Bilimleri Fakültelerinde lisans düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili dersler yapılmalı. Fiziksel aktivite ve egzersiz uzmanları, kadınların fiziksel aktiviteye katılımını arttıracak bilgi ve tutuma sahip olarak mezun olmalı.
- Aile hekimliklerinde fiziksel aktivite uzmanı bulunmalı ve bireylere fiziksel aktivite takibi ve önerisi yapılmalı. Sağlıklı yaşamın temel bileşeni olan fiziksel aktiviteye katılımı erkeklere kıyasla çok düşük olan kadınların bu alanlarda da bilgiye erişimi sağlanmalı.
- Üniversite öğrencisi kadınların fiziksel aktivite düzeyinin artırılması için, Üniversitelerarası Spor Federasyonunun sadece profesyonel anlamda değil rekreatif anlamda da spora yönlendirici olması ve organizasyonlar yapması gerekir.
- Kadınların spor salonlarına üyeliklerinde, organizasyonlara katılımlarında indirim uygulanabilir. Bu spor salonlarına ödül niteliğinde bir sertifika verilebilir.

2. Medyadan kaynaklanan sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri

- Medyada sunulan sporda cinsel taciz ve istismar haberlerinde kullanılan cinsiyetçi dilden vazgeçilmeli. Bu haberlerde sporda cinsel taciz ve istismarın önlenmesine yönelik bilgiler de sunulmalı.
- Medyada, kadınların ve kız çocukların cinsel taciz ve istismardan uzak güvenli alanlarda fiziksel aktivite yapmalarına örnek iyi uygulamalar sunularak ilgili kurumlar teşvik edilmeli.
- Medyada kadınlar ve fiziksel aktivite konulu programlarda ince beden vurgusundan ziyade sağlık, sosyalleşme, özgüven gibi kadının güçlenmesine fiziksel aktivitenin etkisi vurgulanmalı.
- Rol modellerin artması için medyada kadın sporcuları daha çok ön plana çıkartan programlar sunulmalı.
- Medya organları tarafından kız çocuklarını ve kadınları rekreatif alanlardan uzak tutmaya yönelik, gerçeği yansıtmayan, alt yapısı olmayan dini söylemlerden uzak durulmalı.
- Medyanın tüm organlarında egzersize katılan kadınların cinsel obje olarak değerlendirilmemesi adına cezai bir süreç işlemesi gerekmekte, maskülen olarak değerlendirilen kadın sporcuların nefret söylemleri ile dışlanmasına izin verilmemeli.
- Kadınlara öncelik veren görünürlüğü arttırmak için yapılan sosyal sorumluluk projelerinde tesislerin ücretsiz kullanılması teşvik edilmeli.

3. Toplumsal cinsiyet temelli sosyal ve kültürel sorunlara yönelik çözüm önerileri

- Kadınların fiziksel aktiviteye katılımını arttırmayı hedefleyen projeler geliştirilmeli ve uygulanmalı.
- İlgili federasyonlar tarafından erkeksi olarak adlandırılan spor dallarında kadınların da yer alabileceğine yönelik farkındalık artırıcı çalışmalar yapılabilir.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının gerçekleştirecekleri ailelere yönelik eğitimlerle ailelerin kız çocuklarını spor ve fiziksel aktiviteye yönlendirmeleri sağlanmalı.

- Annelerin fiziksel aktivite ve egzersiz katılım yoksunluklarının kız çocuklarını da etkilediği görüşü ile spor federasyonları, yerel yönetimler ve özel spor merkezleri tarafından “Anneler için Spor/Egzersiz” programları düzenlenmeli.
- Beden eğitimi öğretmenleri derslerinde cinsiyet ayrımı yapmadan sadece performans sporu yerine yaşam boyu spor kültürünü aşılmalı.
- Fiziksel aktivite hizmetinin sunulduğu kurumlarda kadın sporcu rol modelleri sunulmalı.
- Kadınlar için özellikle hamilelik gibi dönemlerde egzersizin faydası ailelere, kadınlara ve erkeklere verilecek eğitimlerle aktarılmalı.
- Kız çocukları için egzersiz ve spora teşvik kapsamında, fiziksel yeterliliklerin değil, eğlenmenin ve sağlıklı olmanın altı çizilmeli.
- Sporun/fiziksel aktivitenin/egzersizin akademik başarı çerçevesinde araştırmalarla kanıtlanmış başarı göstergeleri topluma anlatılmalı.
- Sadece kadınların değil erkeklerin de bilinçlendirilmesi, farkındalık çalışmalarına çalıştaylara katılan erkek sayısının artırılması sağlanmalı.
- Türkiye gibi farklı kültürlerin bir arada olduğu bir ülkede tek tip bir çözüm önerisi üretmek mümkün olmadığı için yerel ve kültürel farklılıklar göz önünde bulundurularak farklı eylem planları oluşturulmalıdır. Yerel çözüm önerileri üretilmeli.

4. Bireysel sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri

- Rekreatif aktivitelerin her şeyden önce eğlence teması taşıdığı unutturulmamalı. Eğitimin başladığı temel yaşlarda bireylere rekreasyon kavramı anlatılmalı, ders içeriklerine dahil edilmeli.
- Egzersizin bir yaşam felsefesi olması gerekliliği mevcut her platformda ön planda olmalı.
- Okul öncesinde kız çocuklarına temel motor becerileri kazandırılarak onların fiziksel yeterlilikleri artırılmalı.
- Yaşlı kadınların aktif yaşama katılması rekreatif aktivitelerle onların açık alanlara çıkarılması sağlanmalı.
- Kız çocuklarının ve kadınların egzersiz ve spor alanında var olma mücadelelerinde pozitif yaklaşımlar sergilenmeli.

SPOR YÖNETİMİ ÇALIŞMA GRUBU

Moderatör: Doç. Dr. Lale Orta - Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi

SORUNLAR

1. Spor kurumlarının yönetim kademelerinde toplumsal cinsiyet ayrımcılığı

- Spor ile ilgili hemen hemen tüm kurumların karar alma mekanizmalarında kadınların temsil edilmemesi.
- Eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği istihdam alanına doğrudan yansımaktadır. Üniversite eğitimi alamayan kadınların iş dünyasında yönetim aşamalarında kendisine yer bulamaması.
- Toplumda hakim olan erkek egemen ideolojinin spor kurumlarındaki karar alma mekanizmalarına yansması.
- Spor kurumlarında yönetici pozisyonlarının erkeklerin tekelinde olması.
- Kadın sporcu ve antrenörlerin alanda görünürlüğün/temsiliyetinin az olması ve bu durumun kadın yönetici sayısına olumsuz etkisi. Örneğin, 100 erkek futbolcuya karşılık 1 kadın futbolcunun olduğu Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulunda hiç bir zaman kadın yöneticiye yer verilmemesi.
- Kadınların spora katılımları için etkili ulusal ve uluslararası spor politikaları oluşturulamaması.
- Başarılı kadın sporcuların, erkek sporculara oranla geri planda kalması (Örneğin, İstanbul Maratonu'nda, 40 yıllık süreçte ilk üçe giren erkek sporcuların fotoğraflarının sergileniyor olmasının karşılığında, kadınların fotoğraflarının olmayışı).

- Kadın sporcuların/takımların üstün performansının ve başarısının kadınların federasyonların üst düzey yönetim pozisyonlarında temsil edilmeleri konusunda bir değişiklik yaratmaması. Örneğin, Atletizm Federasyonu 1922’de kurulmuş olmasına ve kadınlarda göstermiş olduğu başarılarla rağmen, bir kez atanma olması dışında, federasyon başkanı hiç bir zaman kadın bir yönetici olmamıştır.
- Spor kurumlarının benzer pozisyonlarında, aynı emek ve başarıya sahip kadınların, erkeklere kıyasla emeklerinin karşılığını almalarında haksızlıklara maruz kalmaları.
- Çalışan erkek yöneticilerin bir üstünün kadın olması durumunda “kadın” dan emir almak istememesi.
- Dünyadaki toplumsal cinsiyet ayrımcılığının yansıması olarak yönetim pozisyonlarında “kadın sayısı artmalı” cümlesinin Türkiye’de içselleştirilmemesi.

2. Toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların yöneticilik pozisyonlarına yükselmesinde olumsuz etkisi

- Toplum tarafından kadınlara ev içi roller uygun görülürken, erkeklere kamusal alanda daha çok yöneticilik rollerinin uygun görülmesi.
- Toplum tarafından kadınlara yüklenen sorumluluklardan dolayı (anne, eş vb.) iş yerlerinde kadınlara güven duyulmaması.
- Toplumun kadına bakış açısından dolayı, kadınların görev aldıkları pozisyonlardaki işlerinin aykırı/yetersiz bulunması.
- Spor kurumlarında çalışan kadınlar için eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanamıyor olması/ eğitim ayrımcılığına maruz kalmaları.
- Spor kurumlarında, cinsiyetçi söylemlerin baskın olması (işini iyi yapan erkek yöneticiler için ‘dişli ve karizmatik’ gibi ifadeler kullanılırken; kadın yöneticiler için ‘çaçaron, bu kadınla uğraşılmaz’ gibi ayrımcı ifadelerin kullanılması).
- Medyada, kadınlara ve erkeklere biçilmiş toplumsal cinsiyet rollerine (kadınlar için annelik, bakıcılık, temizlik vb.) göre reklamların yer alması.

3. Kadınların spor kurumlarının üst yönetim pozisyonlarına yükselmelerinde cam tavan sendromunun etkisi

- Spor kurumlarında (Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor federasyonları, spor il müdürlükleri) sporculuk geçmişi bulunmayan birçok insanın yönetici olarak istihdam edilmesi.
- Kadınların yönetim aşamasında yükselme konusunda çekimserlik göstermeleri ve buldukları erkek alanların içinde varlıklarını devam ettirememeleri.
- Kişilerin alan içerisinde belli bir pozisyona erişmek için kendinden daha üst konumda bulunan yöneticilerle yakın ilişki durumunda olması gerekliliği.
- Kadınların spor alanında farklı pozisyonlarda sayıca yetersiz oluşu ve erkek egemen kültürün varlığının kadınların spor alanında var olmalarına ve deneyim kazanmalarına önemli bir engel oluşturması. Bu engelin onların üst düzey yönetici pozisyonlarına seçilmelerinde ve atanmalarında belirleyici olması.

- Kadın yöneticilerin ilerleme aşamalarında mobbinge maruz kalmaları.
- Kadınların yönetici pozisyonlarında yükselme şanslarına rağmen, uygulama aşamasında geçmişleri, tecrübeleri ve deneyimleri hakkında olumsuz yargıların oluşması.
- Kadınların spor kurumlarındaki pozisyonlarında, erkeklere oranla yeterliliklerinin daha fazla sorgulanıyor olması.
- Kadınların spor kurumlarında kariyer hedeflerini yaparken, kendi yeterliliklerini erkeklere kıyasla daha fazla sorgulamaları ve kendilerini engellemeleri.
- Spora emek vermiş ve deneyimli kadın sporcuların yöneticilik pozisyonlarında, sporda deneyimi olmayan kişiler tarafından rakip görülmeleri ve yükselmelerinin engellenmesi.
- Spor kurumlarında yönetici olmanın koşullarının mesleki yeterlikten ziyade ekonomik ve siyasi sermaye olması.

4. Kız çocuklarının ve kadınların spora teşvik edilmelerinde, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin olmaması

- Kadınların ve kız çocukların spora az katılımı, spor kurumlarının karar alma mekanizmalarında kadınların temsil edilmeleriyle yakından ilişkili.
- Ailelerin çocuklarına bakış açısının cinsiyetçi olması ve kız çocuklarını erkek çocuklarına kıyasla daha az spora yönlendirmeleri.
- Kız çocuklarının, erkeklere oranla sportif etkinliklere katılma isteğinin az olması.
- Kız çocuklarının, ergenleştikçe bedenlerini saklama isteği duymaları ve beden eğitimi derslerinde pasif olmaları.
- Beden eğitimi öğretmenlerinin, kızların derse aktif katılımlarını sağlamada ve spora yönlendirmede istekli olmamaları.
- Üniversitelere öğrenci alımında, hali hazırda kontenjanın başvuru az gerekçesiyle kadın kontenjanlarının erkeklere aktarılması, sonraki senelerde buna dayanarak kız öğrencilerin kontenjan sayısına kısıtlama getirilmesi.
- Spor Bilimleri Fakülteleri yöneticilik bölümü kontenjanlarında, kayıtlı öğrenci ve mezun öğrenci sayılarında kadınların aleyhine cinsiyet eşitsizliğinin bulunması. Dolayısıyla daha az sayıda kadının, spor yöneticiliği bölümünden mezun olmaları.
- Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin, spor kurumlarında yöneticilik pozisyonlarında iş fırsatı bulamamaları.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen politikalar uygulanmalı

- Sporun farklı pozisyonlarında (sporcu, antrenör, yönetici) bulunan kadınlar ve erkekler toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirilmeli (kadınların ve erkeklerin eşit şartlarda çalışması gerektiği ve bu eşitsizliğin erkeklere de etki ettiği bilinci).
- Spor yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliği politikası uygulayan iyi örnekler spor kurumlarıyla paylaşılmalı.

- Kadınlara biçilmiş roller yüzünden, yönetimde kadınları geri planda tutan algının değiştirilmesine yönelik, sadece anneleri değil babaları da hedef alacak projeler geliştirilmeli (örneğin, P&G'nin Olimpik Anneler projesi Olimpik Babalara da uygulanabilir).
- Cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile ilgili maddeler, Türkiye'nin üyesi olduğu Birleşmiş Milletlerin bünyesindeki farklı kurumların strateji belgelerinde bulunmaktadır. Kadınlar için eşitlik hakları - bu doğrultuda yasa, kanun ve maddelere dayanarak- spor kurumlarından talep edilmeli.
- Türkiye'nin taraf devlet olarak imzaladığı Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen spor ve kadın konulu politika belgelerinin Türkçeye çevirisi yapılmalı ve spor kurumlarıyla paylaşılmalı.
- Gençlik ve Spor Bakanlığının politikalarının belirlendiği çalıştaylarda, konu başlığı olarak 'cinsiyet eşitliği' adı altında başlık açılarak yaşanan cinsiyetçi sorunların gündeme getirilerek; talepler oluşturulmalı ve politikalara dönüştürülmeli. Bu talepler ayrıca, Bakanlıklar, Federasyonlar, Spor İl Müdürlükleri ve TMOK gibi kurumlarla görüşülmeli.
- KASFAD her sene düzenli olarak bu sorunları ve talepleri takip etmeli, bürokratik olarak işin içerisine dahil olmalı ve spor yönetiminde etkisini daha da güçlendirerek; Spor Genel Müdürlüğü ve Federasyonlarla iş birliği yaparak alınan kararların politikaya dönüştürülmesini kolaylaştırmalı.
- Federasyonların yönetim yapısında "As Başkanlık" görev tanımlaması ile kadının yöneticilik vasfı arttırılmalı; erkek başkan varsa, yönetimde yardımcıya muhakkak kadın getirilmeli ve yöneticilik kısmı bu şekilde kuvvetlendirilmeli.
- Uluslararası spor federasyonlarında, diğer ülkelerdeki ve bizim ülkemizdeki milli olimpiyat komitelerinde uygulanan karar alma mekanizmalarında toplumsal cinsiyet kotası (%20-%50 kadın) uygulamaları gündeme alınmalı ve uygulanmalı.
- Uluslararası spor federasyonlara bu konuları yansıtıp diplomatik lobi oluşturulmalı ve Avrupa Spor Komisyonu'nun cinsiyet eşitliği kararlarının yaptırımları uygulanmalı.
- Akademisyenler ve KASFAD gibi dernekler aracılığıyla, spor kurumlarında toplumsal cinsiyet konusunda bilinç mimarlığı oluşturulmalı ve ivedilikle bir eşitlik politika belgesi oluşturulmalı.
- Toplumsal cinsiyet ile ilgili politikaların üretilmesinde, bu tarz çalıştaylarda çalışmalar yapılmalı ve KASFAD'ın altında bir komisyon oluşturularak bu çalışmaların sürdürülebilir olması sağlanmalı.
- Gençlik ve Spor Bakanlığında, EFQM Mükemmellik Modeli uygulanmalı ("EFQM Mükemmellik Modeli, Avrupa Kalite Yönetim Vakfı [European Foundation for Quality Management] tarafından sanayi ve akademisyenlerden oluşan bir grup ile geliştirilerek 1991 yılında tüm dünyaya duyurulmuş olan bir yönetim modelidir. Model kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının, mükemmellik kavram ve kriterlerini dikkate alarak kendi değerlendirmelerini yapmalarına, güçlü ve iyileştirmeye açık alanlarını tespit etmelerine ve sürekli gelişim yaklaşımıyla gelişim planlarını hazırlamalarına yardımcı olması için geliştirilmiştir". Kaynak: http://www.kalder.org/efqm_mukemmellik_modeli).

2. Spor kurumlarında, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını engelleyici düzenlemeler yapılmalı

- Türkiye'deki federasyonlar ve spor kulüplerinde, yöneticiliğinin doğru şekilde yapılabilmesi (kavramın doğru şekilde anlaşılması) için bu pozisyonlarda çalışacak kişilerin yöneticilik vasıfları taşımalarına özen gösterilmeli (üniversitelerde, spor yöneticiliği belgesi verilebilir).
- Spor federasyonlarındaki karar alma mekanizmalarında spor alanından gelen kadınların yer almaları teşvik edilmeli. Örneğin, kadın basketbolu kadın yöneticiler tarafından yönetilmeli, futbol federasyonunda kadın yöneticilere de yer verilmeli.
- Kadın sporculara spor yöneticiliğinin bir kariyer hedefi olabilmesi için mentorluk programları uygulanmalı.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, üniversiteler ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak sporda kadın liderlerinin yetişmesini hedefleyen projeler geliştirilip uygulanmalı.
- Kadınlara, sporda kariyer planlamasına dönük olarak yeterli düzeyde bilgi birikimi sağlanmalı (örneğin; kariyer değerlendirilmesi için Kariyer Planlama Birliği oluşturulması ya da spor alanındaki deneyime sahip kadınlar), sporda kariyer düşünen kadın adaylar için teknoloji destekli mentorluk programı geliştirilmeli (örneğin; Türk Eğitim Vakfı'nın Tevmentorink Projesi).
- Spor Federasyonlarında kadın sporcuların ve kadın yöneticilerin gelişimine yönelik çalışacak Kadın ve Spor komisyonları oluşturulmalı ve bu alanlara da öncelikli olarak spor yöneticiliği okuyan kadın öğrenciler alınmalı.
- Spor kurumlarında ve federasyonlarda, cinsiyet eşitliliğinin sağlanması için kota konulmalı. Bu kotalar sadece üst düzey kademesinde değil; her alanda oluşturulmalı (kadın yönetici, antrenör, sporcu ve hakem sayılarının belirli bir oranda tutulması) ve yönetime liyakatli kişiler getirilmeli (liyakat havuzunun arttırılması).
- Spor salonlarında, kulüplerde veya federasyonlarda çocuk sahibi olan kadınlar için kreşler ve bebek emzirme odaları oluşturulmalı.
- Toplumsal cinsiyet konusunda özellikle kadınların bilinçlendirilerek; ortak bir algı yaratılmalı ve sporda kadın dayanışmasının arttırılması sağlanmalı.
- Spor kurumlarında kadınların maruz kaldıkları cinsel içerikli mobbingin önlenmesine yönelik ciddi düzenlemeler yapılmalı. Cinsel taciz ve istismarı önleyici politikalar geliştirilip uygulamaya geçirilmeli.

3. Eğitim kurumları, kız çocuklarının ve kadınların spora katılımlarında ve aktif olarak görev almalarında (sporcu/antrenör/yönetici/hakem) destekleyici olmalı

- Okullarda katılımcı sporuna yönelik çalışmalarla, alandaki rol modellerin görünürlüğü arttırılmalı ve böylece kız çocuklarına sporcu ve spor yöneticisi olma ve kariyer hedefi yapabilme fırsatları sunulmalı.
- Beden eğitimi derslerinde, tüm öğrencilerin aktif katılımını sağlayan, kapsayıcı eğitim modelleri uygulanmalı.
- Beden eğitimi derslerinde, kız çocuklarına liderlik rolleri verilmeli.

- Kadın sporcu havuzu genişletilmeli, elit sporcuların eğitim seviyelerinin de yükseltilmesine destek olunmalı ve böylelikle yeterli bilgi birikimi ve donanıma sahip olan bu sporcular spor yönetimi (antrenör, mentor vb.) içinde tutulmalı.

4. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimler verilmeli

- Türkiye'nin taraf devlet olarak imzaladığı uluslararası politika belgelerinin önemli bir boyutu olan toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri spor kurumlarının her birimindeki personele sunulmalı.
- Federasyonların ve Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı'nın verdiği antrenörlük kurslarına toplumsal cinsiyet eşitliği dahil edilmeli.
- Spor kurumlarının karar alma mekanizmalarında yer alanlara, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmeli.
- Spor Bilimleri Fakülteleri müfredatına, toplumsal cinsiyet eğitimi dersleri eklenmeli.
- Toplumsal cinsiyet bilinçlendirilmesi ile ilgili faaliyetlerde, erkek katılımları da önemsenmeli.

TÜRKİYE’DE SPORDA CİNSİYET DAĞILIMI

Türkiye’de spor alanında sayısal veriler sistematik toplanmamakta ve arşivlenmemektedir. Bu raporda sunulan veriler, Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi kapsamında yapılan Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması⁴ isimli raporda 2016-2017 yılında ilgili kurumlardan toplanan verileri içermektedir.

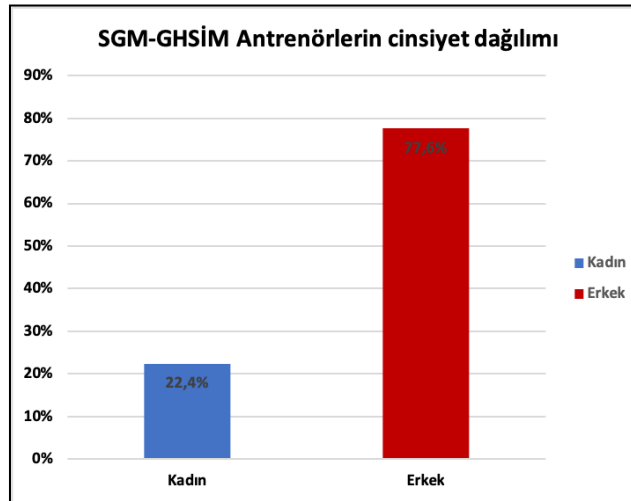
ANTRENÖRLÜK

1- Federasyonlara bağlı antrenörlerin cinsiyet dağılımı

Grafik 1. Federasyonlara bağlı antrenörlerinin cinsiyet dağılımı

2- Spor Genel Müdürlüğü (SGM) - Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinde (GHSİM) çalışan antrenörlerin cinsiyet dağılımı

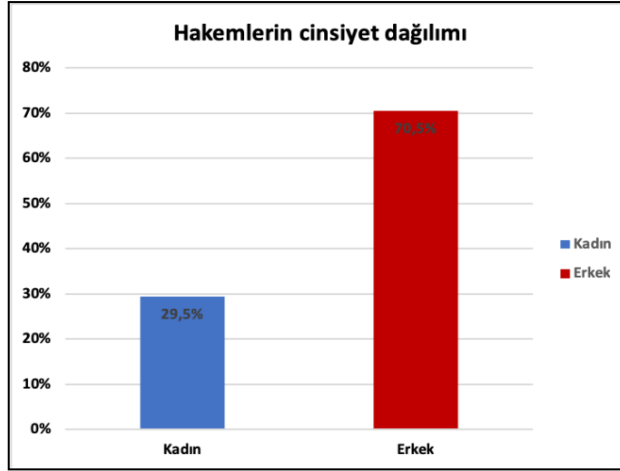

Grafik 2. SGM-GHSİM antrenörlerinin cinsiyet dağılımı

⁴ Çalışma raporunun tam metni: <http://ceidizleme.org/medya/dosya/95.pdf>

HAKEMLİK

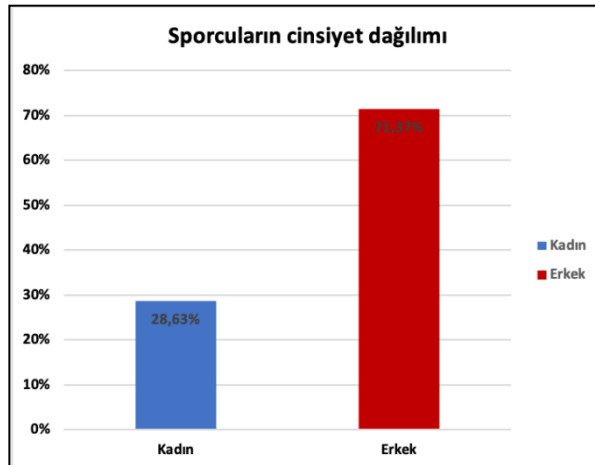
Federasyonlara bağlı hakemlerin cinsiyet dağılımı (20 federasyon temel alınmıştır).

Grafik 3. Hakemlerin cinsiyet dağılımı

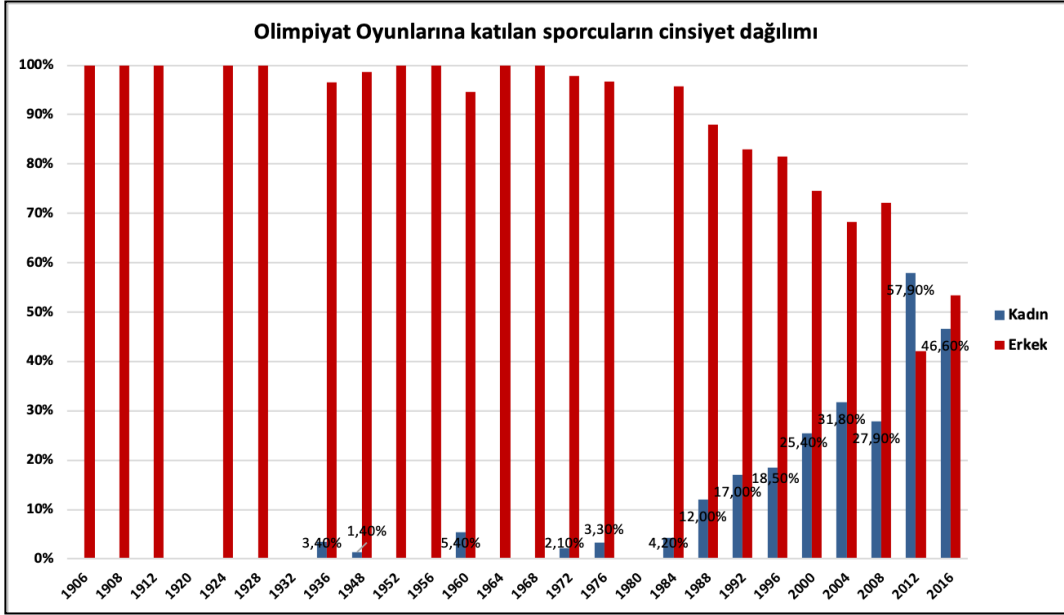
PERFORMANS SPORUNA KATILIM

1- Federasyonlara bağlı sporcuların cinsiyet dağılımı

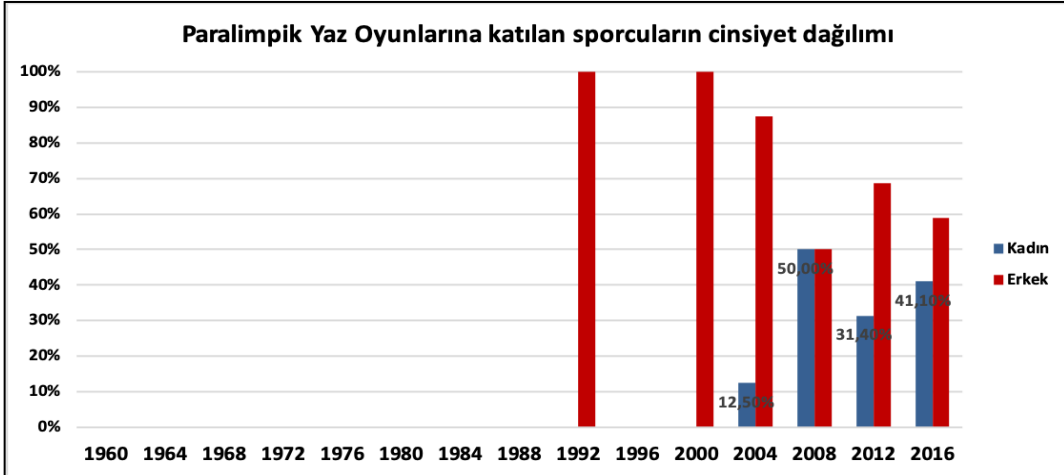

Grafik 4. Sporcuların cinsiyet dağılımı

2- Olimpik ve Paralimpik Sporcuların cinsiyet dağılımı

Grafik 5. Olimpiyat Oyunlarına katılan sporcuların yıllara göre cinsiyet dağılımı

Grafik 6. Paralimpik Yaz Oyunlarına katılan sporcuların yıllara göre cinsiyet dağılımı

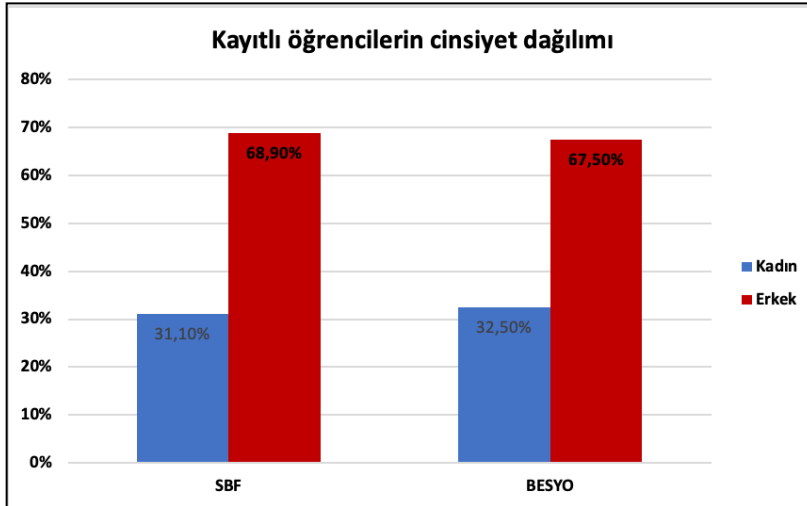
SPOR EĞİTİMİ

1- SBF/BESYO/SBTYO Bölüm kontenjanlarının cinsiyet dağılımı

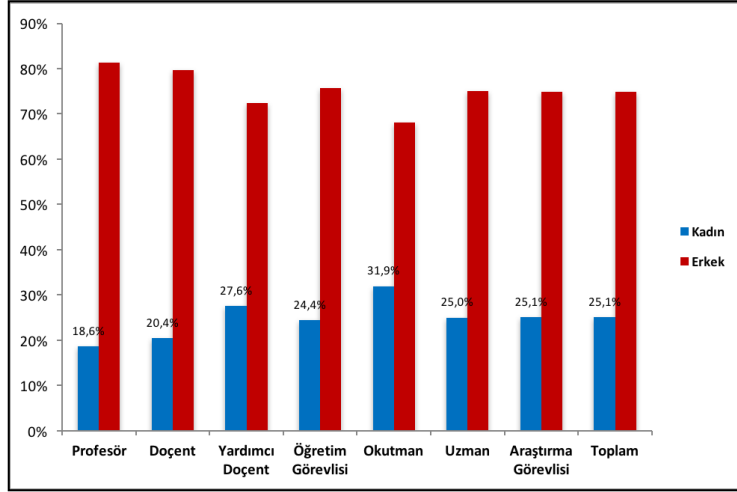
Grafik 7. SBF/BESYO/SBTYO bölüm kontenjanlarının cinsiyet dağılımı

2- SBF/BESYO/SBTYO Kayıtlı Öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Grafik 8. SBF/BESYO/SBTYO kayıtlı öğrencilerin cinsiyet dağılımı

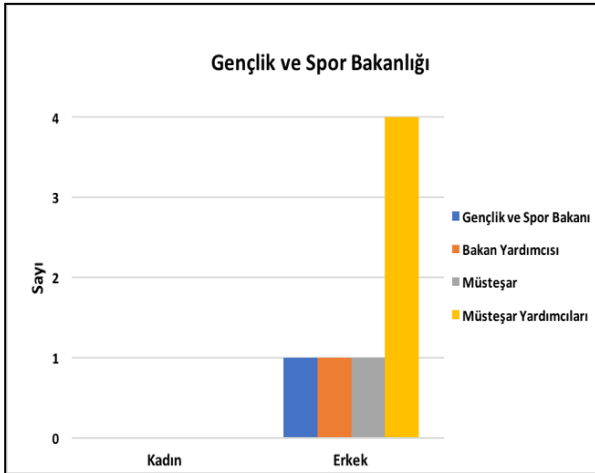
3- SBF/BESYO/SBTYO Öğretim Elemanlarının Cinsiyet Dağılımı

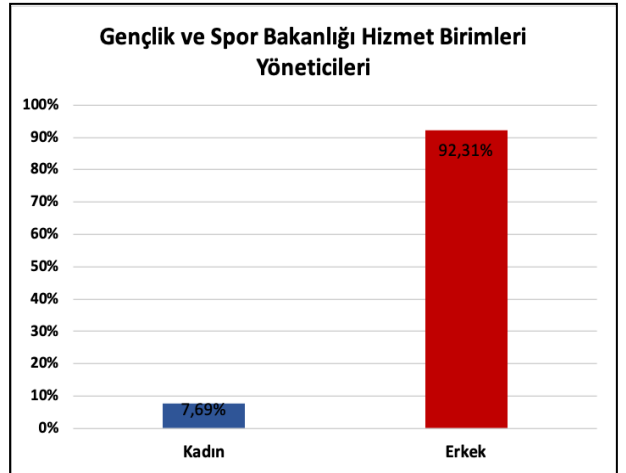
Grafik 9. 56 BESYO/SBTYO ve 29 SBF’de görev yapan öğretim elemanlarının cinsiyet dağılımı

SPOR YÖNETİMİ

1- Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)

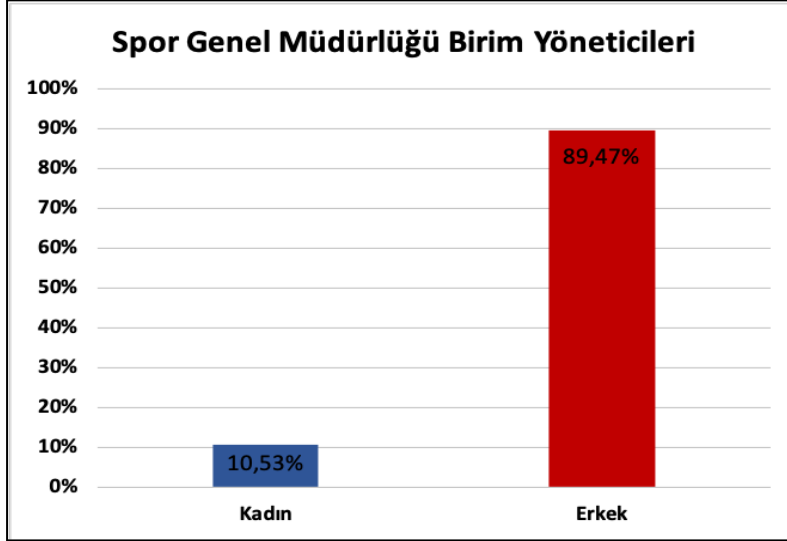
Grafik 10. GSB üst düzey yöneticilerinin cinsiyet dağılımı

Grafik 11. GSB hizmet birimleri yöneticilerinin cinsiyet dağılımı

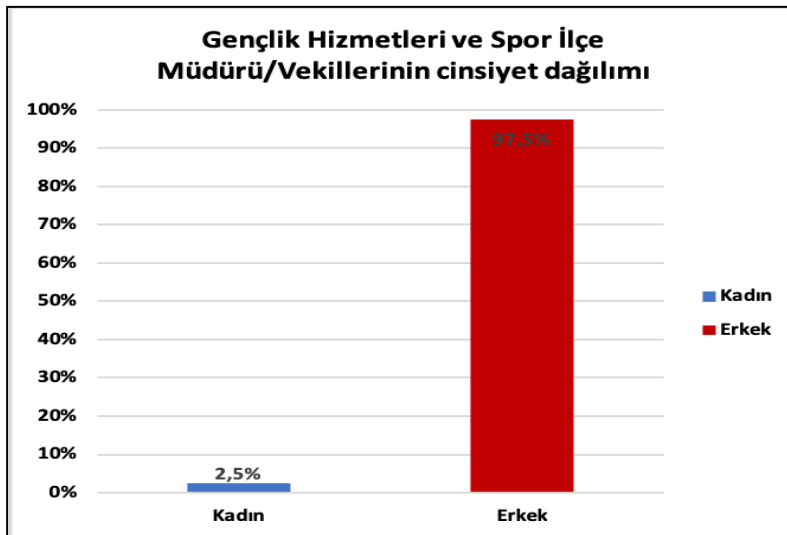
2- Spor Genel Müdürlüğü (SGM)

Grafik 12. SGM birimleri yöneticilerinin cinsiyet dağılımı

3- Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü (GHSİM)

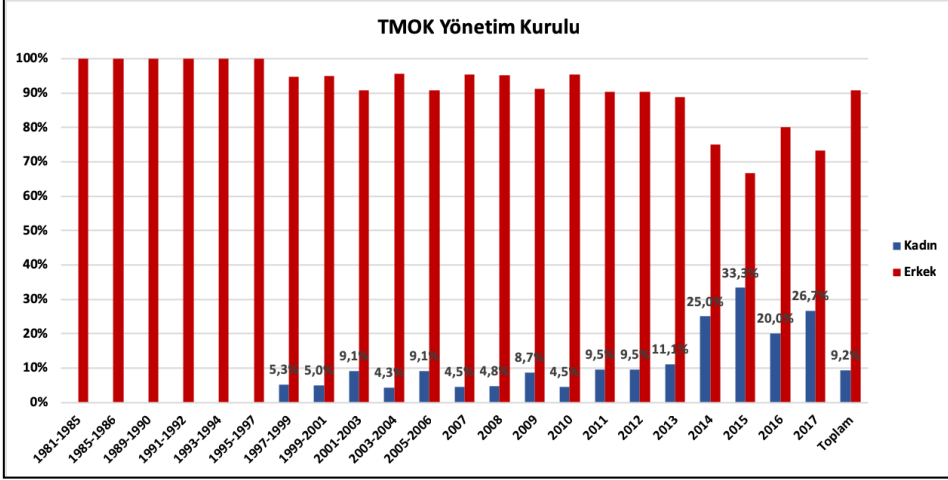
78 ilde görev yapan müdür/vekillerin hepsi erkek yöneticilerden oluşmaktadır. İlçe müdürü/vekillerinin ise %2,5'i kadın yöneticidir.

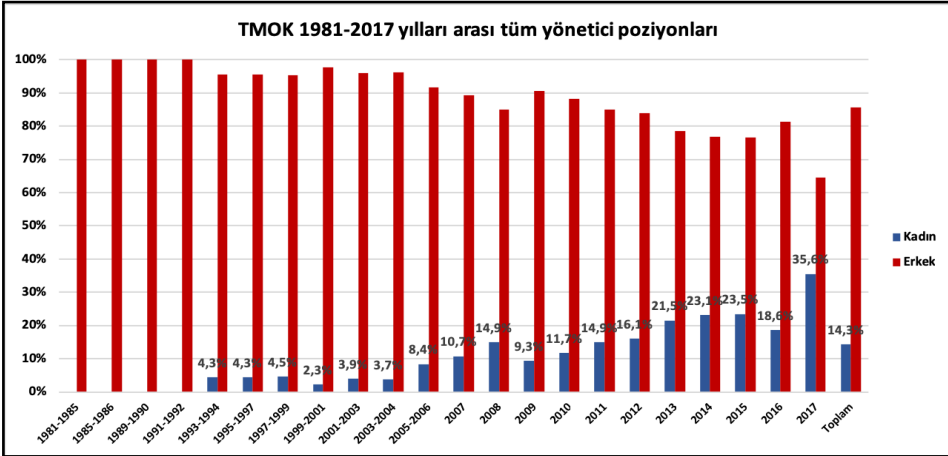
Grafik 13. GHSİM il/ilçe müdürlerinin cinsiyet dağılımı

4- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK)

TMOK Başkanı ve Başkan yardımcıları 1981’den itibaren sadece erkeklerdir. Genel Sekreterlik pozisyonunda 2003-2004 döneminden itibaren bir kadın yönetici görev almaktadır. Yönetim Kurulunda ise 2017 yılında %9,2 oranında kadın yönetici yer almaktadır.

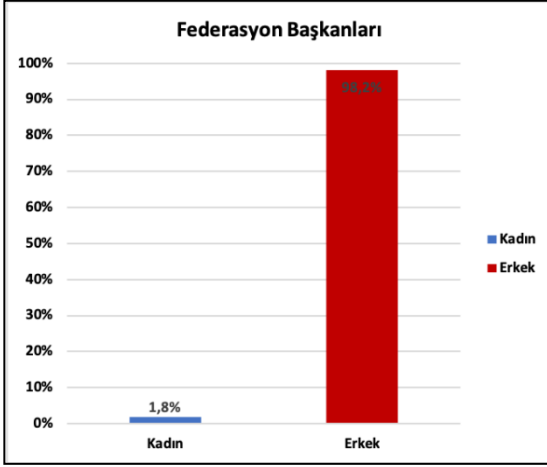

Grafik 14. TMOK yönetim kurulunun yıllara göre cinsiyet dağılımı

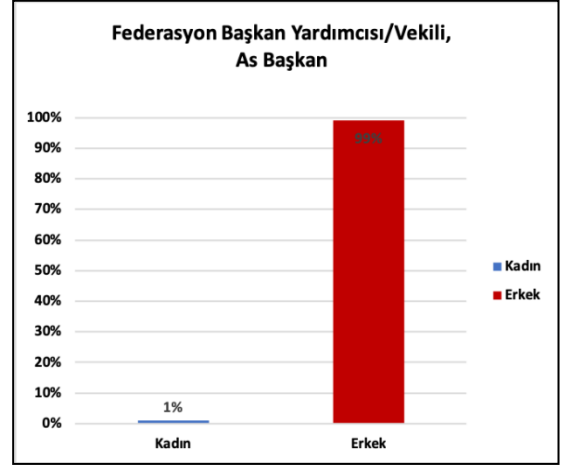

Grafik 15. TMOK 1981-2017 yılları arası tüm yönetici pozisyonlarının cinsiyet dağılımı

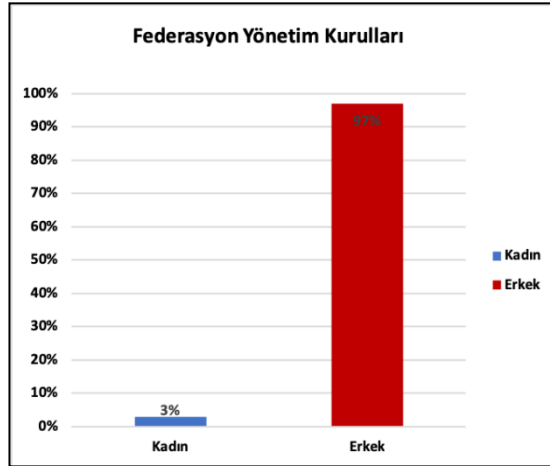
5- Federasyon Kurullarındaki Yöneticilerin Cinsiyet Dağılımı

Grafik 16. Federasyon başkanlarının cinsiyet dağılımı

Grafik 17. Federasyon başkan yardımcısı/vekili/as başkanlarının cinsiyet dağılımı

Grafik 18. Federasyon yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı

2018 KASFAD Yönetim Kurulu

"Herhangi bir amaç -serbest zaman,
sağlık ve üst düzey
performans- için
spor ve fiziksel aktiviteye
katılımda eşit fırsatlara
sahip olmak
her kadının hakkıdır."

kasfad.iletisim@gmail.com
www.kasfad.org
Facebook/KASFAD
Twitter/KASFAD_
Instagram/@kasfad